БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылдан үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958 АВГУСТ 6 СРЕДА № 155 (4125)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Ростов, Винница болгаш Днепропетровск областар тараа белеткелдериниң планын хуусаа бетинде күүсеткен (1 арын).

СЭКП ОБКОМУНДА БОЛГАШ ОБЛКҮҮСКОМДА: Каа-Хем районнуң «Тиилелге» колхозунуң механиги эш И. Лученковтуң инек саалдазының талазы-биле саналын нептередир дугайында (1 арын).

Мал чемнериниң белеткелин организастыг чорудар (1 арын).

Д. Чымба.—Коммунистер—колхоз бүдүрүлгезиниң мурнакчылары (2 арын).

Комсомол организациязының ажылынга партийжи удуртулганы күштелдирер (2 арын).

Номчукчуларның биске бижээни (2 арын).

С. Сдобнов.—Колхозтарның хуваашпас фондулары (2—4 арыннарда).

Чогаадыкчы мергежилди сайзырадыр болгаш бедик шынарлыг чогаалдарны тургузар (3 арын).

Редакцияга чагаалар (3 арын).

Я. Борисов.—Нүгүлдүг чөнгээлөөшкин (4 арын).

С. Иванов.—Делегей байдалының доңчулалы (4 арын).

Шехабты Ливанның президентизинге сонгааны (4 арын).

А. Чылбак-оол. КИНО: «Сабудардан соннап көшкен» (4 арын).

Колхоз бүдүрүлгезин чаа, бедик деңнелге удуртур

МТС-терни дамчыштыр колхозтарны бүдүрүлге-техника талазы-биле хандырарындан тракторларны болгаш өске-даа техниканы колхозтарга хостуг садарынче шилчилге-биле холбаштыр көдээ ажылагыйны удуртурунуң деңнелин чаа, бедик деңнелче көдүрерин коммунистиг партия негеп турар. Ооң-биле кады бүдүрүлгени организастаары дээш, черни, техниканы болгаш ажылчын күжүн шын ажыглаары дээш колхозтарның баштаар черлериниң даргаларының, тускай эртемниглериниң ролю болгаш харысалгазы элээн бедип турар.

Колхозчу кадрларның аразында колхоз даргазы кезээде кол фигура болуп келген. Ам ооң ролю улам өзүп, анаа чаа, элээн бедик негелделер салдынып турар. Амгы неделелерге таарыштыр колхоз бүдүрүлгезин удуртур төлээде, колхоз даргазы техниканы болгаш ажылагыйның экономиказын эки билир, чүгле агар херектерни эвес, харын ажыл-агыйның хөгжүлдезинин перспективазын шинчилеп билир ужуртлуг.

Бистиң областа колхозтар даргаларының хөй кезии практиктиг ажыл-херекти чаа сорулгаларга дүүштүр башкарып билир кылдыр белеткеттинген. Колхоз бүдүрүлгезинин хөй талалыг адырларын шудургу удуртуп шыдаар, колхозчу массаларның хүндүткелин чаалап алган талантылыг организакчылар бисте эвээш эвес. Оларга Бии-Хем районда «Кызыл тараачын» колхозтуң даргазы эш Астафьев, Каа-Хемде «Тиилелге» колхозтуң даргазы эш Зайцев, ол-ла районда Ленин аттыг колхозтуң даргазы эш Середкин Улуг-Хемде «Күш-ажылдың хостуу» колхозтуң даргазы эш Глотов, Чөөн-Хемчикте «Искра» колхозтуң даргазы эш Доктугу, Бии-Хемде Ленин аттыг колхозтуң даргазы эш Мучаев болгаш оон-даа өскелер хамааржыр. Олар удуртуп турар колхозтарының экономиказын ийи-үш чыл иштинде элээн бедик деннелче көдүрүп шыдаан.

Ынчалдаа болза-даа колхоз бүдүрүлгезинин хөй талалыг нарын адырын өзүлүг удуртуп чадап, харын удуртуп турар колхозтарын экономика талазы-биле хожудангай байдалче киирген Каа-Хем районунуң «Бурунгаар» колхозунуң даргазы Прокудин, ол-ла районда «Совет Тыва» колхозтуң даргазы Нүрсат ышкаш артельдериниң кокшак даргалары баа-бар. Ол ышкаш Бии-Хем районунуң «СЭКП XX съездизи» колхозтуң даргазы турган Б. Лама колхоз бүдүрүлгезин багай удуртканы, ажылындан дүжүттүкен болгаш чаа байдалдарга таарыштыр ажыл-агыйны көгүүр негелделер өзүгаар удуртуп шыдавайн турар колхозтар даргалары эвээш эвес.

Үш кол фактор — чер, техника болгаш ажылчын күш колхозтуң холунче шилчип турар амгы байдалдарда көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглеринге ажыл-чорудулганың делгем оруу база ажыттынып турар. Колхозтарда хөй санныг мергежилдиг агрономнар, зоотехникчер ажылдап турар. Оларның чамдыызы колхозчу өг-бүленің кежигүннери апарган. Көдээ ажылагыйның дыка хөй тускай эртемниглерин колхозчулар баштаар чер кежигүннеринге, артельдериң даргаларынга болгаш оралакчы даргаларынга соңгаан, чамдыктарын бригаталарны, фермаларны удуртур кылдыр идегээннер. Ам колхозтарда ажылдап турар бүгү-ле тускай эртемниглериниң ролю болгаш харысалгазы улам өзүп турар. Мурнунда МТС-терниң кол тускай эртемниглериниң шиитпирлеп турган агрономиктиг болгаш зоотехниктиг бүгү айтырыгларын олар боттары шиитпирлээр апаар. Олар ол айтырыгларны өй-шаанда база мергежилдиг шиитпирлээри чугула. Колхозта тускай эртемден эренгей сүмелекчи эвес, а колхозчуларның идегелин болгаш анаа берген улуг эргелерин эдилеп турар бүдүрүлгениң харысалгалыг организакчызы.

Колхозтарның күчүлүг техниказы бригадаларда практика кырында ажыглаттынып турар. Ооң-биле холбаштыр колхозтарның бригадирлериниң харысалгазы база бедип турар. Колхозтуң бригадири техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаарын бүрүү-биле харыылаар ужуртлуг. Бригадир болза баштаар черниң удуртулгазы-биле машиналарны каяа, канчаар тургузуп ажыглаар айтырыгны оперативтиг шиитпирлээр хүлээлгелиг. Бригада бүрүзүн бүдүрүлгениң өзүлүг организакчызы баштаан турарын чедип албышаан, бригадир кадрларны быжыглаар херек.

Колхозтарның удуртукчуларының болгаш тускай эртемниглериниң мурнунда организас-ажыл-агый талазы-биле соңгаарладып болбас чугула сорулгалар бар. Колхозтуң трактор парыгын үзүктел чок ажыглаандырар, агар ажылдарны күүседир болгаш ооң-биле кады күш-хүннерин өзүгаар колхозчуларга, ооң иштинде механизаторларга ай санында аванс тыпсыр төлээде сан-хөө ажылын чаазы-биле чорудар херек. Механизатор кадрларны быжыглап, оларның күш-ажылын шын организастап, материалдыг сонуургалдың принцивин хажык чок боттандырып турган, колхоз бүдүрүлгезин удуртурун чаа, элээн бедик деңнелге көдүрери эргежок чугула. Бо талазы-биле район организацияларының талазындан колхозтарга улуг дузаламчы негеттинип турар. Оларның дорт хүлээлгези болза ажылды шын организастаар талазы-биле колхозчу кадрларга дузалаары, дуржулга солчугазын оперативтиг удуртуру болур.

Артель бүдүрүлгезин экижидериниң чугула быразы болза колхоз демократиязын улам ыңай хөгжүдери болур. Чүгле боттарының дуржулгазынга болгаш билиглеринге идегевейн бүгү-ле чугула айтырыглар дугайында колхозчулар-биле сүмележип, оларның инициативазын бүгү талалыг хөгжүдүп, артельдиң херектерин эргелээринге оларның идепкейлиг киржилгезин хаара тудуп турар колхозтарның удуртукчулары кончуг шын ажылдап турар.

Колхоз бүдүрүлгезин удуртуруп чаа, бедик деңнелче улам ыңай көдүрери амгы үениң чугула кампанияларын өй-шаанда организастыг эрттиреринден хамаржыр. Ынчангаш ниитинин малынга чемнер белеткелиниң планын долдур болгаш ажыр күүседири, дүжүт ажаан алыышкынын кыска хуусаада шынарлыг эрттирери, тараа, эт, сүт, дүк белеткелериниң талазы-биле күрүне мурнунга хүлээлгелерни чедишкинниг күүседири, колхоз тудугларының планын шынарлыг күүседири, мал кыштагладыышкынынга үлегерлиг белеткенири колхозтарның удуртукчуларының, тускай эртемниглериниң дорт хүлээлгези болур.

Колхозтар болгаш совхозтар торфту өдекшидилгеге белеткээрин улуу-биле көвүдеткеннер

Чурттуң колхозтары болгаш совхозтары чартык чылдың дургузунда 45 миллион торфту белеткеп сөөртүп алган. Ол болза эрткен чылдыындан 5 миллион тонна көвей болуп турар. Бирги черни Белорус ССР 17,5 миллион тонна торфту белеткээш ээлеп турар. Украинаның, Россия Федерациязының, Латвияның, Эстониянның колхозтары болгаш совхозтары торфту шөлдерже барык ийи катап хөйнү үндүр сөөрткеннер. Колхозтарның торфту казып, үндүр сөөрттүрүнге машина-трактор станциялары болгаш септелге техниктиг станциялар дузалажып турар. Оларда тускай машиналар-биле чепсеглеттинген чүс-чүс отрядтар болгаш бригадалар тургустунгулаан. Дыка хөй колхозтар техниканы садып алгаш, боттары-ла торфту казып тып турар апарган. Эстонияда болгаш Ленинград областта ол сорулга-биле колхозтар аразының тускай бүдүрүлге черлерин база организастаан.

Ажыл-агый черлери боттарының шөлдеринче торфту улам-на хөйүбиле сөөртүп төп турар апарган. Латвияда торфту шөлге аппарып өдекшидилге кылыры-биле шуут-ла торфтуң казып үндүрүп турар черинге белеткеп турар. Москва областың Раменск районунуң колхозтары шөлдерге торф-аммиак өдекшидилгезин ажыглап турар. Өдекшидилгениң бо чаа аргазын ол ышкаш бо чылын Украинада болгаш Иркутск областарында база шенеп көрүп турар.

Ростов, Винница болгаш Днепропетровск областар тараа белеткелдериниң планын хуусаа бетинде күүсеткен

Тараа культураларының байлак дүжүдүн өстүрүп алган Доннуң көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери тараа белеткелдериниң планын хуусаа бетинде күүсеткен. 87 миллион пуд тараазны дужаар болгаш садар планныг тургаш, 95 миллион пуд тараазны күрүнеге дужааган болгаш саткан.

Доннуң колхозтары болгаш совхозтары боттарының аргаларын санап көргеш, пландан ажыр 28 миллион пудтан эвээш эвес тараазны күрүнеңиң шыгжамырынга урар деп шиитпирлээн. Ынчангаш бо чылын Ростов областа 115 миллион пуд азы эрткен кайы-даа чылдарга бодаарга элээн хөй тараа белеткеттинген турар.

* * *

Винница областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери күрүнеге тараа садарының болгаш дужаарының планын (кукуруза чокка) хуусаа бетинде 100,6 хуу күүсеткен. Күрүнеңиң шыгжамырынга 23.4 миллион пуд тараа урдунган, ол болза эрткен чылдың чогуур үезинге бодаарга 9,1 миллион пуд хөй болуп турар. Пландан ажыр күрүнеге тараа дужаары болгаш садары үргүлчүлеп турар.

* * *

Днепропетровск областың тараажылары тараа белеткелдериниң планын (кукуруза чокка) хуусаа бетинде 103 хуу күүсеткен.

Областың колхозтары болгаш совхозтары күрүнеге 40,6 миллион пуд тараазны дужаган болгаш саткан. ол болза эрткен чылдың ол үезинде дужааганынга бодаарга 12,1 млн. пуд хөй болуп турар. Күзүн тараан кызыл-тас 35,6 миллион пуд белеткеттинген. Областың колхозтары боттарының аргаларын санап көргеш, бо чылын күрүнеге 9 миллион пуд тараазны пландан ажыр дужаар деп хүлээнгеннер. Ол хүлээлгеге киириштир 1,3 миллион пуд тараа дужааттынган. Шупту 55 миллион пуд тараа, ооң иштинде 13 миллион пуд кукуруза саттынган болгаш дужааттынган турар.

(СЭТА).

Чаа дүжүт сөөрттүрүнге

Россия Федерациязының үлетпүр төптери дүжүт ажаан алыышкынының үезинде республиканың чөөн болгаш мурнуу-чөөн чүк районнарынга 30 муң чүк сөөрттүр автомашиналарны үндүрүп берген. Оларның-биле кады оларның чолаачыларын кады чорудуп турар. Олар колхозтардан болгаш совхозтардан тараа хүлээп алыр пунктуларже чаа дүжүттүң тараазларын сөөрттүрүнге киржирлер.

Москвадан, Свердловскиден болгаш өске-даа хоорайлардан чоруткан 12 муң автомобильдер Алтай крайга, 3 муң автомобильдер Красноярск крайга болгаш ийи чартык муң автомобильдер Новосибирск областа, 2 муң автомобильдер Омск областа болгаш өске-даа черлерге ажылдаар.

Автоколонналар чер-черде келгилеп эгелээн.

(СЭТА).

Күш-ажыл курлавырларының училищелеринге хүлээп алыышкыннар

Августуң 1-ден эгелеп ус-дарган, демир орук, техниктиг, даг үлетпүрүнүң, тудугнуң болгаш өске-даа училищелерге аныяктар шилип алыышкыннары эгелээн. Ам 175 мүңдан ажыг кижини хүлээп алыры көрдүшген.

Өредилге черлериниң кол нуруузунга сентябрьның 1-де ажыттынар өредилге чылынын эгезинге чедир колдуунда-ла тудугнуң чаа-чаа училищелери база ажыттынар деп турар.

Адаа кирген аныяктар өредилгезиниң дургузунда тудугжунуң, химиктерниң, энергетиктерниң, нефтичилерниң, хөмүр-дашчыларның болгаш өскелериниң-даа тускай эртемнерин шиитпирлээн алырлар. Оон аңгыда уруглар бажыңнарындан уруглар хүлээп алыр он ийи чыл хуусаалыг профессионал-техниктиг училищелерге аныяктар чүүл-бүрү тускай эртемнерни өөренип алырлар.

Ол ышкаш даг үлетпүрүнүң школаларынга болгаш фабрика-завод өредилгезиниң школаларынга өөреникчилерни база чыып ап турар.

В. И Ленинге тураскаалды кур черде тургусканы

ЖУРАВЛЕВКА. (Акмолинск область). (СЭТА). Мында, Калинин районнуң кур черинде В. И. Ленинге тураскаалдың ажыдыышкыны болган.

Ол районнуң тараажылары улуг баштынчының тураскаалының баарынга бо чылын Төрээн чуртка 10 миллион пуд эң тергиин шынарлыг тарааны бээр деп хүлээнгеннер. Күр черниң совхозтарының болгаш колхозтарының, албан, бүдүрүлге черлериниң төлээлери тураскаалдың баарынга дириг чечектерни болгаш венокторны өзүлап салганнар.

СЭКП обкомунда болгаш облкүүскомда

Каа-Хем районнуң „Тиилелге" колхозунуң механиги эш И. Лученковтуң инек саалдазының талазы-биле саналын нептередир дугайында

Механик эш Лученковтуң «ГАЗ-51» деп автомашинага таарыштырып кылган инектериниң механиктиг саалдазын Каа-Хем районнуң «Тиилелге» колхозунга ажыглаанының түңнелин чугаалажып көргеш, СЭКП обкомунуң бюрозунуң болгаш ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң күүскомунуң доктаатканы болза:

1. Мал одарларынга инектернин механиктиг саалдазын ажыглаанының болгаш ооң экономика талазыбиле ажыктыын, саанчыларның ажылынга база дерип кылган шыгжамыр черлеринче азы белеткел пунктуларынче сүттү сөөрттүрүнге таарымчалыг чоруктуг тургузар арга-лыг болганын өөренип көргеш, эш Лученковтуң «ГАЗ-51» деп автомашинага таарыштырып кылган инектериниң механиктиг саалдазының аргазын калбаа-биле нептередип ажыглаарын областың колхозтарынга болгаш совхозтарынга сүмелээн.

2. Инектериниң механиктиг саалдазының сүмелеттинген аргазын ажыглаар талазы-биле колхозтарга организастыг болгаш техниктиг дузаламчы көргүзерин көдээ ажыл-агыйның область эргелелинге (эш Цевменко), райкүүскомнарга, МТС болгаш СТС директорларынга, ооң-биле кады эргежок чугула санныг саалда аппараттарын областче сөөрттүп кипрерин организастаарын сельхозснабка хүлээткен.

3. Колхозтарга болгаш совхозтарга көскү чижек кылдыр эрги «ГАЗ-51» машиналарның бирээзин эде дерээш, ону механиктиг саалданың македи кылдыр ажыглаарын көдээ ажыл-агыйның область эргелелинге хүлээткен.

4. Чогаадылга ажылы дээш «Тиилелге» колхозтуң механиги эш Лученковту көдээ ажыл-агый эргелелиниң акшаландырылгазының күсели-биле бир муң рубль түңнүг акша-биле шаңнаар.

Облкүүскомда

Таңды районнуң девискээринде Чагытай хөлдүң балык байлааның камталалын күштелдирер болгаш ооң курлавырларын көвүдедир талазы-биле хемчеглериниң дугайында айтырыгны облкүүском чоокта чаа чугаалажып көргеш, тускай шиитпирни үндүрген.

Чагытай хөлдү, ооң чоок кавызында аңныыр девискээрлерин база Мажалык хемни аңчыларның болгаш балыкчыларның эки-тура область ниитилелинге быжыглаан. Чагытай хөлдүң чанынга турлаг бажыңны дерип кылырын, хемелерниң санын көвүдедирин болгаш балык тударының база аңныырның чурумун быжыглаан девискээринде сагып турарының хыналдазын чорударын аңчыларның болгаш балыкчыларның эки-тура ниитилелинге хүлээткен.

Балыкты Чагытай хөлге неводбиле (балык тудар четки хевирлиг тускай херексел) болгаш четки-биле тударын аңчыларның база балыкчыларның эки-тура ниитилелинге, өске-даа бүгү организацияларга, хамаатыларга хорутдаан.

Бо айтырыгның талазы-биле облкүүскомнуң үндүрген шиитпириниң күүселдезинин хыналдазын боттандырарын облкүүскомнуң иштики херектер эргелелинге, балык инспекциязына база аңчыларның болгаш балыкчыларның эки-тура ниитилелинге хүлээткен.

Мал чемнериниң белеткелин организастыг чорудар

* *

Районнуң бирги черинде

Каа-Хем районнуң «Бурунгаар» колхозу мал чеми белеткээриниң талазы-биле районнуң бирги черинде чоруп турар. Июльдуң 31-ге чедир 1250 га черниң сигенин кестирген болгаш 6200 центнер сигенни бөлүп сараааттап алган.

Сиген кезилдезинде бир комплексилиг трактор бригадазы, аът-биле сиген кестирер машиналарлыг бир бригада, 64 колхозчулар болгаш механизаторлар ажылдап турар. Тракторист эш Аржаалай машинист Дудушей биле 500 га черниң сигенин кестирген, а тракторист Арапчаа машинист Абрамов биле 400 га черниң сигенин кестирген.

Эш Мижит-оолга удурткан аътбиле сиген кестирер машиналыг бригада 350 га черниң сигенин кестирген. Ол бригада кескен сигенин Бүрен-Хемде мал кыштагларынга сөөртүп чедиргеш, ол кыштагларда сараааттап турар. Сиген сараааттаарынга колхозчулар Давазалай, Бадарчы, Арагачы, Надыл-оол болгаш өскелер-даа эки ажылдап, хүн нормаларын үргүлчү 140—160 хуу чедир күүседип турар.

Чоокта чаа колхоз баштаар чери ийи бригаданың социалистиг чарыышының түңнелин үндүрген. Бирги черни комплексилиг трактор бригадазы (бригадири эш Амыян) алган. Ол бригадага колхозтуң шилчиир Кызыл тугун тывыскан болгаш бригаданың мурнакчыларын акша-биле шаңнаан.

Колхозчулар СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң доктаалын танышкаш, бо чылын 13.000 тонна сигенни, 15000 тонна силосту белеткээр деп шиитпирлээн болгаш ол шиитпирин күүседир дээш кызымаккай ажылдап турар.

Г. ИОМУЖАП.

* * *

Сиген белеткелиниң темпизин дүргедедир

Таңды районнуң «Революцияның чалбыыжы» колхозу сиген кезилдезин эгелээнден бээр элээн үе эрткен. Бо чугула ажылды дыка хөй нарын техниканың күжү-биле чорудуп турар. Ында сиген кестирер болгаш бөлдүрер 9 машиналар, 10 аът машиналары, хүнде бирээзи-ле 20 тонна сараат тургузар күштүг ийи машиналар-биле 40 хире колхозчулар ажылдап турарлар.

Сөөлгү 14 хүннерде үргүлчү чаъс болуп, сиген кургадырынга биче эвес бергелер таваржып турган. Колхозчулар август 1-ге чедир 400 тонна сигенни сараааттап, 100 тонна силосту салганнар. Оон хөй сигенни ажаан ап болур аргалар турган. Ажылдың темпизи дыка оожум. Колхозтуң 2,5 муң тонна сиген белеткээр планының чүгле 15—16 хуузу күүсеттинген.

Силос салыышкынында улуг бергедээшкин болза транспорттуң чедишпези болуп турар. Областың көдээ ажыл-агый эргелели (начальниги эш Цевменко) ону билгеш, Кызылдың АТК-ларындан 3 автомашиналарны июль 29-та чорудуп бээрин аазаан болза-даа, август 2-ге чедир ооң боттанмаанынга колхозчулар хомудап турарлар.

— Бо чылын дендии чазагай үнген 2500 га кызыл-тазывыстың иштинде 1500 гектар черниң тараазы черде калбарып чыдыпкан. Ам ол тарааларны көдүртүп кестирер тускай машина-биле кестирбес болза хоржок болган. Оларны эккелдирип бээриниң дугайында дилегни көдээ ажыл-агый эргелелинге киирген бис. Бо-даа чагыывысты эң дүрген күүседип бээрин күзеп турар бис—деп, колхоз баштаар черниң даргазы эш Диденко чугаалаан.

Сиген белеткелинде бергедээшкинни ажып эртер дээш колхозчулар бүгү аргаларны хереглеп турарлар. Сиген сараааттаар машина агрегадында ажылдап турар эштер Д. Кара-оол, Я. Кара-оол олар кайызыдаа хүнде 20 тоннаның орнунга 40 тонна сигенни сараааттаар деп ийи дапкыр бедиткен хүлээлгени алган, сөөлгү аяс хүннерде ол хүлээлгени күүседип эгелээннер. Сиген бөлдүрүп турар трактористер эштер Турашкин, Волков олар нормаларын 150 хуудан куду эвес күүседип турарлар. Аът машиназы-биле сиген кестирер машинистер эштер Суван-оол болгаш өскелер-даа хүнде 5,5 черниң сигенин үзүктел чок кестирип эгелээннер.

Ажылдап шыдаар бүгү колхозчуларның 60 хуузу болур малчыннар сиген белеткелинге база-ла калбаа-биле киржип эгелээннер. Хойжулар Политик, А. Сүлдүм-оол, С. Даваа олар трактор-биле кестирип каан 30 га черниң сигенин бөлүп сараааттаарын азы 100 тонна сигенни белеткээрин хүлээнгеннер. Сиген бөлүп сараааттаарынга киржирин хүлээнген малчыннар ам херек кырында ажылдап эгелей бергеннер.

Күчүлүг техниканың күжүн чеп ажыглап база сиген белеткелинге бүгү колхозчуларның киржилгезин организастап тургаш, сиген кезеринин, силос салырының планнарын кыска хуусаада долдур болгаш ажыр күүседир арга бар.

С. ЛОПСАН.

Малга чем белеткелинде

Тес-Хемниң колхозчулары малга чем белеткелдеринде эки ажылдап турар. «Чодураа» көдээ ажыл-агый артельдиң комсомолчу аныяктары сиген кезер тускай бригаданы тургускан. Каш хонуктуң дургузунда бригада 960 га черниң сигенин кескеш, сараааттап бөлген.

Колхозта сиген кезип турар механизаторлар Араваа, Оюн-оол, Янаа олар хүн онзалдазын 160—200 хуу күүседип турар.

«Ак-Эрик» колхозтуң Чөөгейде сигенчилер бригадазында механизаторлар Яшин, Далчин хүнде даалганы 130—150 хуу күүседип мурнакчы ажылдап турарлар.

Ш. БАДАРЧИ.

* * *

Дуржулгалыг хойжу Хактыг-оол дыка үр чылда хой кадарып келген. СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң шиитпирин танышкан хуралга кадалынга хойга боду сиген кезип алырын хүлээнген.

Улуг-Хем районнуң «СЭКП-ниң XX съездизи» колхозтуң хову бригадиринге сараааттаан 7 тонна сигенин ол хүлээдип берген.

М. СЫРЫ.

* * *

Каа-Хем районнуң «Совет Тыва» көдээ ажыл-агый артелиниң кукуруза шөлүнде бок үнүштер аштаарынга «Тыва тудуг» трезиниң коллективи эки ажылдаан. Колхозчулар-биле кады 250 кижи 100 ажыг гектар кукуруза шөлүп үлдүредип, бок үнүжүн аштаан. Колхозчу сигенчилер 1800 центнер силосту салып, 1500 центнер сигенни кескеш сараааттап бөлген.

С. ДОНЗУМ.

* * *

Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунуң баштаар чери малга чем белеткээриниң чугулазын барымдаалаш, июль 27-де силос салырынга воскресник чарлаан. Воскресникке келген кижи бүрүзүнүң күжү шын хувааттынган болган.

Үш хүннүң дургузунда ажылдаан шефчилер 200 тонна силосту кезип, оңгарга салырын эки шынарлыг кылдыр доосканнар. Башкы Сүттүг-оол, школа директору Дугаржап болгаш өске-даа көдээ интеллигентилер идепкейлиг ажылдааннар.

Х. ТОВАРИШТАЙ.

Ийиги бригадада

Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң № 2 хову бригадазы мал чемнери белеткээриниң ажылынга бо чылын идепкейлиг киржип турар. Июль 28-ке чедир 250 га черниң сигенин ийи трактор-биле болгаш 20 хол кадыырлары-биле кезип, 22 улуг сараааттарны тургускан. Тракторларга тааржыр элбек шөлдер эвээжей бергенин барымдаалааш, аттың сиген кестирер үш машиназын ажылдадып киирген.

Бригаданың чамдык кежигүннери дүжүт ажаан алыышкынынга белеткелди чорудуп турар. Тергелер, тараа урар харжактар, шоодайлар болгаш холдуң үүрмек чепсек-херекселдери септеттинген. Чуртталга бажыңнарын, складтарны, шаңны, сарайны септээн.

Бригада оон ынай кукуруза силостаар, даш-биле кылган 6 оңгарларны аштап белеткээн.

С. МАЧЫЛАЙ.

Төре-Хөл ховузунда

Эрзин районнуң «Мөрен» көдээ ажыл-агый артели бо чылын Төре-Хөл ховузунда сиген белеткеп турар. Ында ийи бригаданың бирээзин эш Очур-оол удуртуп турар. Ол бригада августуң эгезинге чедир 148 тонна сигенни белеткээш, 26 сараатты тургускан.

Сиген бригадазында мурнакчыларның саны көвүдеп турар. Чижээ, эш Допчун-оол аът дырбаажы-биле хүнде 6 га черниң сигенин бөлер тургаш, 10 га чедирип турар. Сараат салыкчылары Чамзырың, Херел олар хүнде 6 сараатты тургузуп турар. Трактористер Бады, Шимит олар «ХТС-24» трактор-биле нормазын үргүлчү ажыр күүседип турар.

А. ТАВА.

Белеткелдиң четпези көзүлген

Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» колхозу сиген кезилдезин чогуур үезинде эгелезе-даа, аңаа белеткел четпес болганындан ажылдың темпизи оожум чоруп турар.

Кажан сигенни кезип киринкенде айыыр, дырбааш, хол кадыырлары чедишпес болганындан оларны удур кылган. Бо чорук ажылды дүргедедиринге шаптыктыг болуп, чамдык кижилер бичии-даа када аңаа турар чорукка таварышкан.

Июль 27-ге чедир колхоз 72 тонна сигенин, 739 тонна силосту белеткээн. Бир эвес үстүнде четпестер турбаан болза, түңнел моон чугаажок эки болур турган ийик.

К. КОНГАР.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Коммунистер—колхоз бүдүрүлгезиниң мурнакчылары

Өвүр районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң партия организациязы (секретары эш Серен-Доржу) коммунистериң күжүн колхоз бүдүрүлгезиниң харыысалгалыг участоктарында таарыштыр тургускан. Коммунистер колхоз бүдүрүлгезинге мурнакчы киришпишаан, массаның ортузунга партийжи даалгалар ёзугаар организакчы болгаш кижизидикчи ажылдарны чорудуп турарлар.

Колхозтуң хой мал ажылын коммунист Самбылдай бригадирлеп, хойжуларның ортузунга агитасмассалыг ажылды доктаамал чорудуп келген. Хойнуң часкы кыргылдазын эки организастаан. Колхоз хой бүрүзүнден 2 килограмм чыгыы дүктү алган болгаш ону күрүнеге сатканындан 320 мүн рубль орулганы алган (моон мурнунда чылларда 130—170 мүн рубль турган). Хойжу коммунист М. Дагбы хой санындан 3 килограмм дүктү кыргын алған. Колхозчулар СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң доктаалын танышкаш күрүнеге пландан ажыр 50 центнер дүктү садарын хүлээнген.

Сүт саалдазының талазы-биле районда мурнакчы колхоз база-ла ол болуп турар. Ак-Бежиг сүт-бараан фермазы (эргелекчизи Сат Эртин-оол) бо чылын инек бүрүзүнден 1200 килограмм сүт саарын хүлээнгеш, ам 943 килограммны саап апкан.

Колхоз малдың баш санын өстүрериниң планын бүтү түүннер азыы-биле ажыр күүсеткен.

Тудуг бригадазы (бригадири коммунист Б. Конгар) база-ла эки түннелдиг ажылдаан. 25 чурталга бажыңнарын тудар тургаш, 34-тү тудуп дооскан, а оон иштинден 24 бажың шуут ажыглалда кирген. Тудугнуң шынары эки. Коммунист М. Самбуу туйбу бүдүрер бригаданы ам дөрт чыл удуртуп келген. Бо чылын 50000 кезек туйбу бүдүрер планныг, ам 20000 кезекти кылган.

Ажыл-агыйның янзы-бүрү адырларында коммунистер боттарының оналашкан ажылдарынга хүн нормаларын үргүлчү ажыр күүседи турарлар.

Д. ЧЫМБА.

Тожу райкүүскомнуң чанынга коммунал хандырылга конторазын 1956 чылдың сентябрьда тургускан. Чурталга болгаш албан организация черлериниң бажыңнарын тудар талазы-биле бо арызында коммунал хандырылга конторазы улуг ажылларны кылган.

1958 чылдың баштайгы чартыында тудуг болгаш септелге ажылдарының планын коммунал хандырылга конторазы 168,6 хуу кылдыр күүсеткен.

Чурукта: хоочун тудугжу Иван Семенович Шумкиниң ажылдан турары.

Сөзү болгаш фотозу В. Лутковтуу.

Комсомол организациязының ажылынга партийжи удуртулганы күштелдирер

УТТУНДУРГАН ОРГАНИЗАЦИЯ

Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг колхозунда комсомол организациязы (секретары эш Кызыл-оол) комсомолчуларны болгаш аныяктарны колхоз бүдүрүлгезинге быжыглаарынче сагыш салбайын турар. Комсомолчуларның хуралы чыылбастаан, аныяктар ортузунда политкижизидилгелиг болгаш культура-массалыг ажылдар чорувайн турар.

Комсомол организациязының мындыг четпес ажылының түннелинде дыка хөй аныяктар болгаш чамдык комсомолчулар безин колхоз бүдүрүлгезинге доктаамал ажылдавайн, арагалаар, аът мунуп алгаш ынай-бээр шапкылажыр чоруктар көвүдээн.

Комсомолчу Х. Дозураш үргүлчүле эзирик чоруур. Кудумчуларның ужу-бажынга аттыг чүгүртүүнгеле ол өйлешкен. И. Амыр, Х. Бак-Бек, И. Тараа ышкаш колхоз ажылынга киришпейн, анаа-ла хөглежип чоруурунга чанчыккан комсомолчу уруглар база бар. Аныяктарның ортузунга кижизидилгелиг ажыл бо хире сандараан турда-ла ВЛКСМ-ниң Бай-Тайга райкомунуң бюрозундан болгаш колхозта партия организациязындан ол четпестерни чайладыр талазы-биле боттуг хемчеглер албайн турар.

Х. КАРА-ООЛ.

КУЛЬТУРА-МАССАЛЫГ АЖЫЛДЫ ЭКИЖИДЕР

Танды районнуң «Тиилелге» колхозунуң Оңгача участогунда сиген кезилдезин июньнуң төнчүзүнде өгелээн, Ында «ДТ-24» деп ийи тракторлар-биле шупту комсомолчулар болгаш аныяктар ажылдан турар. Бригада сиген кезер планын бо үеге чедир багай эвес күүседи келген.

Ындыг турда-ла колхозта партия, комсомол организациялары (секретарылары эштер Өдзей, Алаш-оол) ол бригаданың ажылынче кичээнгей салбайн келген. Сигенчилер ортузунда лекция, беседа, солун номчулгазы чаңгыс-даа катап болбаан, бригадада агитхуудус үнмейн турар, көргүзүг самбыразы организастатынмаан, номчуур солуннар, журналдар чок. Амгы үеде комсомолчулар болгаш аныяктар бүгү делегейде болуушкуннарны, Совет Эвилелиниң иштики болгаш даштыкы байдалын, областың амыдыралын таныжарын улуу-биле сонуурган турарлар.

Бичааргa колхозтуң комсомол комитеди чүгле сиген ажылында аныяктар ортузунда ажыл чорутпайн турар эвес, харын оон ниити ажылы кончуг четпес. Бо чылын комсомолчуларның хуралы чүгле чаңгыс удаа чыылган, комсомол организациязының хүрээлеңи өспейн турар.

О. МАНДАЛМАА.

* * *

Сүт-Хөл районнуң «Алдан-Маадыр» колхозунуң коммунистери чоокта чаа болуп эрткен ниити хуралынга комсомол комитединиң секретары эш Дарый-оолдуң илеткелин чугаалажып көргеш, колхоз бүдүрүлгезинге комсомолчуларның болгаш аныяктарның киржилгезин чөп организастаар талазы-биле комитеттиң четпес ажылдан келгенин демдеглээн.

Колхозта 200 ажыг комсомолчуларның болгаш аныяктарның ортузунда кижизидилге ажылы дыка кошкак тургустунган. Комсомолчуларның ниити хуралы бо чылын чаңгыс-даа катап чыылбаан. Мындыг чоруктуң чылдагааны болза колхозта партия организациязының талазындан (секретары эш Сарыг-оол) комсомол организациязының ажылын боттуг удуртпайн келгениде деп хурал айыткан.

Комсомол организациязының ажылынга партийжи удуртулганы үндезини-биле эде тургузарын, аныяктар ортузунга лекцияларны, беседаларны, солун номчулгаларын күштелдиреринде партбюродан коммунистер негээннер.

Б. ОНДАР.

ТУДУГ ЗВЕНОЗУНДА

Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң тудугжуларының Шуурмакта коммунист эш Шыйлаа удурткан комсомолчу болгаш аныяктар звенозу колхозтуң улуг шилорамазының тудуун чорудуп турар. Звено локомобильге хереглээр 10 метр ханы, 2,7 метр терец суглуг кудукту казып, оон иштин кажаалаан болгаш бригада суурунга тудар 12 чурталга бажыңнарының бежин тудуп дооскан.

Үстүнде ажылдарны боттандырарынга комсомолчулар Даржай-оол, Даңаа, Карбый-оол, Б. Маадыр-оол олар идепкейлиг ажылдан келгеннер.

Сорулга болза колхозчу аныяктарның иштинден звенонуң тудугжуларының санын улам-на немен тургаш, пилораманы ажыглалче дүрген киирери база ол суурда чурталга тудугларын бүрүн доозарын хандырары болур.

С. САРАТ-ООЛ.

Кызылдың тараа хүлээп алыр пунктузунда

Областың бүгү районнарының колхозтарындан болгаш совхозтардан чаагай дүжүттүг тарааларын хүлээп алырынга Кызылдың сайгарылга базазының хүлээп алыышкын пунктузу чедишкиниг белеткенип турар.

Бо чылын 3200 тонна тараа урар чаа, даш складты, оон чанында тараа кургадыр серилерлиг, цемент шалаларлыг черлерни немей тутканын, эрги сушилкаларның кырынга 2 чаа «СЗС-2» деп сушилкаларны тургусканын, эрги 2 транспортерларга немей 4 чаа көжүп чоруур транспортерларны белеткеп алганын демдеглээр херек.

Үстүнде бүгү дерилгелерни тургузуп, эптээринге, оларны электри тогу-биле чепсеглээринге электри монтажниктер эштер Савин, Петров, Сухинин олар мурнакчы ажылдааннар.

Пункту чери тараалар хүлээп алыр техниктиг кадрларны—лаборантыларны, дөңзичилерни, кургадыкчыларны, электриктерни болгаш өскелерни-даа четчелеп тургускан.

Ам пунктуну көргүзүг материалдары—лозунгу, плакаттар-биле шимээр ажылды чоруда берген. Дүжүт хүлээп алышкынынга бүгү белеткел ажылдарын август айның эгезинде бүрүн доозар бис деп Зыков медеглээн.

С. ЛОПСАН.

„Крокодилдиң“ арыннарындан

Бай-Тайга районнуң Культура бажыны «Крокодил районда чоруп тур» деп сатиралыг хана солунну 1957 чылдың ноябрьде организастаан. Бо арызында ол солун 9 катап үнген болгаш 70 ажыг янзы-бүрү материалдарны чыыткан. «Крокодилдиң» редакциязынга колхозтардан болгаш район төвүүнүң чурттакчыларындан шүгүмчүлелдиг чагаалар дыка хөй кээп турар.

«Крокодил» хөй-ниитиниң корумчурумун үрээр, арагалаар, хулиганнаар чоруктарда удур демиселдиң чидиг чепсээ болган деп чугаалап болур. Оон сөөлгү үеде үнген номерлеринге райпо складында номнарны күскелер үрегдеп турарын, «Тиилелге» колхозта комсомол организациязының секретары эш Тропан, райпонуң столовая директору эш Федисов олар арагалап, шош-содаа үндүрүп турганын бижээн.

Бо материалдар «Крокодилге» үнген соонда хамаарышкан организациялар азы үнген кижилерге чогуур хемчеглерни көргүскен.

С. АДЫГ.

Номчукчуларның биске бижээни

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 41 чыл ооңга төлептиг ужуражыр дээш чарыш Кызылдың ыяш заводунуң ажылчыннарының ортузунда калбарган. Заводтуң коллективи бо чылдың баштайгы чартыында бүдүрүлге планын 127,5 хуу, а июль айының хуусаа бетинде күүсеткен. Чыл эгезинден бээр пландан дашкаар 745 мүн рубльдиң бараанныг продукциязын, оон иштинде 2148 кубометр дилиг материалдарын бүдүрүп үндүрген, 308 мүн рубльдиң чыылдазын чедип алган.

Ындыг бедик көргүзүглерни заводтуң коллективи ажылчыннарының ортузунга социалистиг чарышты өки организастаанының, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиткениниң түннелинде чедип алган. Заводтуң дирекция чери, партия болгаш профөвилел организациялары продукцияның шынарын экижидеринче, күш-ажыл чорудулгаларын механизастаарынче кичээнгейни күштелдирип турар.

Мурнакчыларның саны өскен. Пилорамада ажылчыннарның бригадири Воротников, ажылчыннар Акимов, Маады, Иванов, Топтан болгаш өскелер-даа хүн бүрүнүң нормазын ажыр күүседирин чедип ап турарлар.

Т. НИКОЛАЕВ.

* * *

Барыын-Хемчик районнуң Шекпээрде «Кызыл тараачын» колхозтуң сууру чыл бүрүде улам өзүп турар. Октябрь революциязының 41 чылының байырлалынга чедир чурталганың 50 бажыңнарын план ёзугаар туткаш, ажыглалга бүрүн киирер деп социалистиг хүлээлгени тудугжулар албышаан, амгы үеде күжениишкиниг ажылдан турарлар. Чурталганың 28 бажыңнарының кол тудуун бүрүн доозун алганнар.

Чайгы, күскү кампанияларның үезинде тудуг бригадазын чүгле кошкатпас эвес, харын улам быжыглаарын артель баштаар чери шиитпирлээн.

М. БОЛАТ.

* * *

Улуг-Хем районнуң «Партияның XIX съездизи» колхозтуң баштаар чери аныяк колхозчу П. Сереэпи 1957 чылдың июль айда чолаачылар курузунче өөредип чоруткан. Курсту Сереэ чедишкиниг өөренип дооскан соонда төрээн колхозунга ээп чаныр келгеш, чолаачылап ажылдап эгелээн. Оон бээр ам чыл безин четпээн. Аныяк чолаачы ам мурнакчыларның одуруунда кирген.

Бодунуң хүлээп алганы автомашинаның техниктиг ажаалдазын ол эки хандырып, кывар болгаш чаар материалдарны камнап албышаан, чүүк сөөртүлгезиниң планын ай бүрүзүнде 150 хуу чедир күүседип турар.

М. ДӨҢГҮР-ООЛ.

Ак-сеткилдиг бараан болукчу

Чаа-Хөл районда «Бурунгаар» колхозтуң төвүнде дыка эки чунар бажың бар. Аңаа суурнуң чону база өскөртен келген кижилер-даа күзелдии-биле чунарлар. Девискээри-даа, иштики байдалы-даа арыгшевер.

Ажыл хүннериниң шактары доктаамал. Келген кижилерни хүлээп алырынга өөлдек. Олурар сандайлар, чунарынга херектиг савалар четчир, изиг, соок суглары кажандаа белен турар.

Колхозчу суурда чунар бажыңның чонга мактатырган ындыг үлегери болза, ол ажылды үр үелерден бээр харыылап, аңаа мергежээн Чыпсын Дырыңмайның ак-сеткилдиг күш-ажылының түннели болур. Моон соңгаар оон улам эки ажылдаарын күзээлиңер.

К. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Үш-Белдир курортунуң ниити хевири.

Фото Ф. А. Бочкаревтуу.

КОЛХОЗТАРНЫҢ ХУВААШПАС ФОНДУЛАРЫ

Гениалдыг ленинчи кооператив планынга үндезилээш, бистиң чуртта тургустуңган колхозчу тургузуг миллион-миллион тараачын ажыл-агыйларның бүдүрүлгезиниң болгаш амыдыралының үндезиннерин үндезини-биле чаарткан, кулак дарлалды болгаш көдээде ядыытүренги чорукту кезээ өңгеде үзүткаан.

Колхозчу өнчүнү бүгү улустуң өнчүзүнүң деңнелинге чедир бедидеринге колхозтарның хуваашпас фондулары улуг рольду ойнап турар. Хуваашпас фондуларның өзүлдези болза колхозчу өнчүнүң хөгжүдезинин болгаш быжыглышкынын, көдээде социалистиг бүдүрүлге харылзааларын тодаргайлап турар.

ХУВААШПАС ФОНДУЛАРНЫҢ ЭКОНОМИКТИГ УТКА-ШЫНАРЫ БОЛГАШ ОЛАРНЫҢ ТЫПТЫРЫНЫҢ КОЛ ҮҮЛДЕРИ

Колхозтарда хуваашпас фондуларның туруп турары коллективтиг, бөлүк өнчү болур колхоз-кооператив өнчүзүнүң тыптын келгениниң болгаш хөгжүдезиниң онзагай үүлдери-биле тодаргайлаттынган. Ол болза үүрмек тараачын ажыл-агыйны социалистиг ёзу-биле эде тургусканыының түннелинде бистиң чуртка бир-ле дугаар төрүттүнген. Тараачын ажыл-агыйларны социалистиг улуг бүдүрүлгениң оруунче шилчиткени болза, оон-биле кады бүдүрүлгениң чепсек-херекселдеринге колхоз-кооператив өнчүзүнүң тыптырының чорудулгазы болган. Ол болза көдээ ажыл-агыйга социалистиг ниитилештирилгенин, аңаа чаа бүдүрүлге харылзааларын тургузарының оруу болган.

Колхозчу өнчүнүң хөгжүдезиниң онзагай үүлдери артельдиң ниитиниң эт-хөрөнгизинин кол кезектери болур хуваашпас фондунуң болгаш хуу дадывырның тыптырынга бодунуң илергейлээшкинин тып турар.

Тараачыннарның ниитилештирген бүдүрүлге чепсек-херекселдериниң үнезин — хуваашпас фонду болгаш хуу дадывыр деп ийи кезекке хуваарының эргежок чугулазы үүрмек тараачын ажыл-агыйларны эки-тура-биле каттыштырарынга үндезилээш тургустунган кооператив бүдүрүлгези болур характери-биле үндезилеттинген. Хуу ажылдыг тараачыннар колхозтарга кирерде боттарының бүдүрүлге чепсек-херекселдерин эки-тура-биле ниитилештирбишаан, оон-биле кады колхоз узуткаттынган азы колхозчу оон үнген таварылгада ол хөрөңгиниң кезиин алыр эргени бодунга артырып турар. Бичангаш хуваашпас фондуларны болгаш хуу дадывырны артельге тургузары үүрмек тараачын өнчүнүң ниитилештирилгезиниң болгаш колхозтарның ниитиниң өнчүзүн хөгжүдериниң чорудулгазының онзагай үүлдерин илередип турар.

Хуваашпас фондулар болза, артель кежигүннериниң хуузунда хереглелинге ажыглап болбас, күш-хүннерге хуваап база артельдиң составындан үнүп чоруп турар колхозчулар-биле санажылгаларга берип болбас колхозчу өнчүнүң кезии болур. Хуу дадывырлар болза, ниитиниң өнчүзү болуп турар болза-даа ону колхозчунуң агар санынче шилчидип турар болгаш бир эвес колхозчу артельден үнген таварылгада ол оларны акша хевири-биле дедир ап болур колхозчу өнчүнүң кезии болур.

Хуваашпас фондулар болза кижини кижи дарлаар чорукту болдурбайн көдээ ажыл-агый артелиниң бүдүрүлге харылзааларын, эштелгениң кады ажылдажылгазының болгаш бот-боттарынга социалистиг ёзу-биле дузалажырының харылзааларын илередип турар экономиктиг категория болур. Олар болза көдээде социалистиг бүдүрүлге харылзаалары бүдүрүлгениң чепсек-херекселинде ниитиниң өнчүзүнге даянып турарын айтып турар.

Бодунуң материалдыг утка-шынарының талазы-биле хуваашпас фондулар болза, хамыктың мурнунда колхозтарның кол бүдүрүлге фондулары: ажыл-агый тудуглары, ажылчын болгаш продуктулуг мал, транспорт херекселдери, көдээ ажыл-агый машиналары болгаш дериг-херекселдер, хөй чылдыг тарылгалар, электри станциялар болгаш бүдүрүлге ужур-дузалыг өске-даа тудуглар болур. Оларга ол ышкаш культура-амыдырал ужур-дузалыг тудуглар (колхозтуң клубтары, уруглар яслилери, садтары болгаш оон-даа өске), а ол ышкаш колхозтарның материал-бүдүрүлгелиг базаларын, калбартырынга көрдүнген материалдар болгаш хөрөңгилер хамаржып турар. Ындыг болза-даа колхозтарның кол фондуларының үнезиниң чамдык, эң эвээш кезии хуу дадывырлар болуп турарын бодаза чогуур.

Бистиң бодалывыс-биле алырга колхозтарның чыл отчеттарынга хуваашпас фондулардан шын эвес үндүрүп каап турар үрезин, мал чеми болгаш магадылал бүдүрүлге фондулары бодунуң экономиктиг утка шынарының талазы-биле хуваашпас фондуларга база хамаржып турар. Олар болза хуваашпас фондулар болбушаан, хуваттынмас болгаш чүгле колхозтарның ниитиниң ажыл-агыйының хөгжүдезинге көрдүнген болуп турар. Бичангаш хуваашпас фондуларның составынга үрезин, мал чеми болгаш магадылал фондуларын киирери колхозтарның өнчүзүнүң системазында кол чугула звено болур хуваашпас фондуларның ужур-дузазын ошкадып турар деп бодап турар экономистериниң бадыткаашкыннары-биле чепшээрежин болбас.

Үрезин, мал чеми болгаш магадылал бүдүрүлге фондуларын хуваашпас фондулардан аңгылаары колхозчу өнчүнүң чамдык кезиин (саарылга фондуларын) хуваашпас фондулардан өренгей ёзу-биле үндүрериге чедирер, ол болза колхоз бүдүрүлгезинге оларның ролюн болгаш ужур-дузазын кудуладып турар. Колхозтарның кол-даа база эргилдеда фондулары болза, ниитиниң өнчүзү болуп турар. Бир тээ хуваашпас фондулар бүдүрүлгениң чепсек-херекселинде колхозчу өнчүнүң ниити характерин илередип турар болганда олар кол фондулардан чүгле бүдүрүлге сорулгалыы-биле база бүдүрүлге каптаашкынының чоорудулгазында оларны өгидериниң аргазы-биле ылгалып турар эргилде фондуларын боттарынга база киирер ужурлуг.

Хуваашпас фондуларны чамдыкта бүдүрүлгениң кол чепсек-херекселдери-биле азы колхозтуң кол бүдүрүлге фондулары-биле бир демей көрүп турар. Оон-биле чергелештир кол фондулар болгаш бүдүрүлге чепсек-херекселдери ниитизи-биле хуваттынар азы хуваашпас фондулар болбайн турары билдингир. Бүдүрүлгениң чүгле хөй-ниити байдалдарын тодаргайлаанда олар ындыг болуп болур. Чижээ, үлетпүр бүдүрүлге чепсек-херекселдери болгаш кол фондулар база бар, ындыг болза-даа «хуваашпас фондулар» деп билиишкин ында чок, чүге дээрге бүдүрүлгениң бүгү чепсек-херекселдери ында бүгү улустуң өнчүзү болуп турар. Бичангаш хуваашпас фондулар болза, өнчүнүң онзагай үүлүн илередип турар болгаш оларның хөгжүдезиниң чогуур үе-чадазында көдээ ажыл-агый артельдериниң социалистиг бүдүрүлге харылзааларын илередип турар экономиктиг категория болур.

Колхозтарның хуваашпас фондуларын чүгле кол фондулар-биле кызыгаарлаар чорук хуваашпас фондуларның экономиктиг утка-шынарын шын эвес билир чоруктан үнүп турар. Бир эвес колхозтарның хуваашпас фондуларының дугайында чугаа чоруп турар болза, колхозтуң бүдүрүлге чепсек-херекселдериниң кол кезии өртек үне талазы-биле илередишкин болуп, мырыңай эвээш кезии хуу дадывырлар болуп турарын бодаза чогуур.

Колхозтарның хуваашпас фондуларының өзүлдези янзы-бүрү үүлдериниң күсели-биле боттанып, оон-биле кады оларның ужур-дузазы янзы-бүрү үе-чадаларда өскерлиг келген. Колхозтарны организастаар үеде хуваашпас фондулар болза хамыктың мурнунда көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүннериниң ниитилештирген эт-хөрөңгизинин өртек-үнезиниң болгаш оларның кереринин дадывырларының күсели-биле тыптып келген. Көдээ ажыл-агый артелиниң чижек Уставын ёзугаар тараачын ажыл-агыйның байдалындан хамаарыштыр ниитилештирген эт-хөрөңгизинин өртек-үнезиниң дөрттүн биринден чартыкка чедир кезиин хуваашпас фондуже киир санаар; оон арткан кезиин артель кежигүнүнүң хуу дадывырына киирер. Бичангаш тараачыннарның ниитилештирген бүдүрүлге чепсек-херекселдери болза хуваашпас фондуларның тыптырының эге үүлү болуп келген.

Социалистиг үлетпүрүнүң үзүктел чок өзүлдезинге болгаш күрүнениң, ажылчын ацтының улуг дузаламчызына үндезилээш хуваашпас фондулар колдуунда колхозтарның ажыл-агый иштиниң социалистиг мөөңнээшкиннериниң аргазы-биле немежип келген. Амгы үеде колхозтарны организастаарда тараачыннарның ниитилештирген болгаш хуваашпас фондуларже киир санаан бүдүрүлге чепсек-херекселдериниң үлүү дыка хөй колхозтарда хуваашпас фондуларның ниити өртек-үнезиниң 4—5 хуузу болуп турар.

Хуваашпас фондуларны көвүдериниң талазы-биле ажыл-агый иштиниң кол үүлдери болза колхозтарның акша орулгаларындан чыл бүрүнүң шилчилгелери, бүдүрүлге чепсек-херекселдерин тургузарынга болгаш белеткээринге колхозчуларның күш-ажылчы салыышкыны, малдың чаш төлүнүң болгаш оон өзүлдезиниң өртек-үнезин хуваашпас фондуларже киир санаары болуп турар.

Ниитиниң ажыл-агыйындан колхозтарның ап турар акша орулгаларындан киир санаашкын хуваашпас фондуларының мөөңнээшкиннеринге эң чугула рольду ойнап турар. Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын ёзугаар акша орулгаларының ниити түүнүнден 15—20 хууну хуваашпас фондуларже чыл бүрүде шилчидип турар. Дыка хөй колхозтарда хуваашпас фондуларга мөөңнээшкиннер акша орулгаларындан шилчилгелериниң күсели-биле оларның өртек-үнезиниң чартыктан ажыг хирези болуп турар.

Колхозтарның ниитиниң ажыл-агыйының өзүлдезиниң болгаш чаа белеткел база садып алыышкын өртектерин ёзугаар көдээ ажыл-агый продукциязын сайгарганының түннелинде колхозтарның акша орулгалары сөөлгү үш чыл иштинде бедээн, а оон-биле чергелештир хуваашпас фонтуларга шилчилгелер база көвүдээн. Колхозтарның акша орулгалары 1952 чылда 42,8 миллиард рубль турганынга удур 1956 чылда 94,6 миллиард рубль четкен, тодаргайларга 2,2 катан көвүдээн, а хуваашпас фондуларга акша орулгаларындан чыл бүрүнүң шилчилгелери ол үе иштинде 7,4 миллиард рубль турганындан 16,7 миллиард рубль чедир азы 2,3 катан өскен. Бир эвес 1953 чылда көдээ ажыл-агыйның 100 гектар чер бүрүзүнге хуваашпас фондуларның өртек-үнези 18,6 мүн рубль онаажып турган болза 1956 чылда—26,1 мүн рубль онаашкан.

Акша шилчилгелери-биле чергелештир хуваашпас фондуларның немежириниң чугула үүлү болза малдың чаш төлүнүң өртек-үнези болгаш малдың өзүлдези болур. Чоннуң кижи бүрүзүнге онааштыр эыт, сүт болгаш саржаг бүдүреринин талазы-биле Американың Каттышкан Штаттарын чоокку чылдар иштинде чедер талазы-биле партияның Төп Комитединиң идеи үндүрген болгаш бүгү совет улустуң изии-биле деткээни сорулганы чедишкиниг боттандырары колхозтарда ниитиниң мал ажылының чаа көдүрүүшкүнүнге болгаш оон продуктулуун бедиринге чедирер. Ниитиниң мал ажылының улам ынайгы дүрген өзүлдези-биле холбаштыр чаш төлдеп болгаш малдың өзүлдезинден колхозтарның хуваашпас фондуларына мөөңнээшкиннериниң ужур-дузазы улуу-биле бедип турар.

Хуваашпас фондуларга мөөңнээшкиннерни көвүдериниге колхозчуларның тудугга күш-ажылчы салыышкыны улуг ужур-дузалыг болуп турар. Белен оран-саваның, чепсек-херекселдиң болгаш өске-даа белеткеттинген бүдүрүлге чепсек-херекселдериниң өртек-үнези-биле тудугга болгаш ажылчын күжүнге акша чарыгдалдарының аразында ылгал хуваашпас фондуларның өртек-үнезиниң өзүлдези болуп турар. Амгы үеде колхозтарның бүдүрүлге оран-саваларының болгаш культура-амыдырал албан черлериниң тудуушкуну делегеренгей-биле калбарган.

Черге күрүнениң (бүгү улустуң) өнчүзүнүң үезинде колхозтарның ниитиниң өнчүзү ажылчын ацтының идеикейлиг киржилгези-биле колхозчуларның коллективтиг күш-ажылының түннелинде тургустунуп, быжыглыг келген.

Колхоз тургузуушкунунуң чорудулгазының үезинде күрүне янзы-бүрү хевирлер-биле колхозтарга улуг дузаламчыны көргүзүп келген. Колхозтарның мурнунда күрүне органнарындан алган эт-хөрөңгизин оларның хуваашпас фондуларының составынга 1927 чылда шилчидип берген. Мурнунда күрүне албан черлериниң болгаш чер-чер Советтериниң эргезинге турган тудугларны, тарымал ыыштарны, көдээ ажыл-агый машиналарын, дериг-херекселдерин болгаш оон-даа өске үүлдерни колхозтарга шилчидип берген. 1930 чылда күрүне чер ниитилелдериниң эт-хөрөңгизин колхозтарның өнчүзү кылдыр шилчиткен. Колхозтарның хуваашпас фондуларының немежириниге Совет чазактың шиитпирлерин ёзугаар берип турар дедир эгитпес чөлилер болгаш дузаламчылар хевирлиг күрүнениң акша хөрөңгизин база киирип турар. Хуваашпас фон-

Чогаадыкчы мергежилди сайзырадыр болгаш бедик шынарлыг чогаалдарвы тургузар

Совет чогаалчылар эвилелиниң Тыва салбырыныың Кызылга болган отчёт-сөңгулдалыг хуралынга салбырның харыысалгалыг секретары Ю. Саган-оолдуң «Тыва литератураның амгы байдалының болгаш моон соңгаарги сорулгаларының дугайында» илеткелин чугаалашкан.

1955—58 чылдарның дургузунда «Улуг-Хем» альманахтың тус-тус номерлериндеи ангыда тыва чогаалчыларның 21 номнары үнген. Оларның иштинде шүлүк чогаалының 13, прозаның 8 номнары бар. Б. Хөвеңмейниң «Өңүктер-биле кады». В. Зренчиниң «Шүлүктер», Ю. Кюнзегештиң «Найыралдың түгү» болгаш оон-даа өске. Эгелеп бижип чоруур авторларның чырыкче үнген номнарындан ангыда тыва чогаалчыларның шүлүктерин болгаш рассказтарын орус дылга парлаан.

Проза болгаш шин талазы-биле алырга С. Токаның «Араттың сөзү» (ийиги ном) тыва дылга, а бирги болгаш ийиги номнар орус дылга үнген. Ол ышкаш «Тыва шиилер» парлаттынган. С. Сарыг-оолдуң «Чыынды чогаалдары», О. Саган-оолдуң «Рассказтар болгаш шиилери» болгаш бөлүк чогаалчыларның «Уруглар номнары» парлаттынып турар.

Бистиң чогаалчыларывыс тема шилириниң, чогаалга онза чугула айтырыглар тургузар талазы-биле ам-даа чедир ажылдавайн турар. Олар, ылаңгыя эгелеп чоруур авторлар, бодунуң шүлүүнге азы рассказынга чүү көргүзерин, кандыг айтырыгны тургузарын тодарадып шыдавайн турарлар. Ынчангаш моон мурнунда өске автор чүү бижээн болдур, ону өске аян-биле дапкырлап бижин каар турган. Бо таварылга поэзия-даа, проза-даа жанрынга хөй турган. Шак мындыг тема талазы-биле кызыы, чаа-чаа чүүлдерни дилеп тывар талазы-биле ядыы чорук Совет Тываның бөгүнгү хөй талалыг амыдыралында, кижилериниң сагыш-сеткилинде нарыы болуушкуннарны, өскерлиишкиннерни ханызы-биле чуруп көргүзеринге шаптык болуп турары чугаа чок. Ол чоруктан хосталып ап турар-даа болзувусса ам-даа чогуур негелдезинге четпейн турар болгаш идея база уран-чечен талазы-биле кошкак чогаалдар парлалгада көстүп кээп турар.

Өзулуг шүлүк чогаалының күжү болза, күш-ажылчы чоннарның күзел-бодалдарын, байлак сеткил-сагыжын бедик мергежил-биле илередип көргүзери болур. Сөөлгү үеде чогаалчылар боттарының шүлүктериниң болгаш шүлүглелдериниң лириктиг күжүн улгаттырар дээш эвээн үре-түннелдиг ажылдарны кылган. Лирика талазы-биле эрткен 1957 чыл эвээн дүжүттүг болган. «Улуг-Хемниң» арыннарынга уткада, хевир-даа талазы-биле бедик шынарлыг шүлүктер парлаттынган. Эң ылангыя С. Сарыг-оолдуң «Ленинград», «Чагытай», «Бертсинер мен», «Чаашкын соонда», Б. Хөвеңмейниң «Харжыгаштар», С. Тамбаның «Чоладчылар найыралы», М. Кенин-Лопсаңның «Октябрьның оглу-дур мен» деп шүлүктерин онзалап демдеглээр.

С. Пюрбюнүң «Чечек» болгаш М. Кенин-Лопсаңның «Башкым сеңээ ынак-тыр мен» деп шүлүглелдеринден чаа үзүндүлерни парлааны солун. Ынчалза-даа «Чечектиң» композициялыг болгаш сюжеттиг тургузуунда эвээн четпестер барын, а ол ышкаш Кенин-Лопсаңның шүлүглелинде «Чаа чылдың шагаазы» деп эге эки бижиттинген-даа болза, өске эгелер үүрмек, натуралистиг чуруумалдарга хөме алыскаш, лириктиг күжүн чидириткенин илеткелчи демдеглээн.

Тыва прозаның эгезин салган болгаш номчукчуларның сонуургаалы-чаңын, сагыш-сеткилин ханыладыр чуруп көргүзер дээш, дылдың чечен аргаларын чедир ажыглаар дээш шудургу ажыл четпейн турар. Ынчангаш чогаалчыларның дыка хөй шүлүктери, чамдык рассказтары болгаш шиилери уран-чечен талазы-биле аскап турар. Оларны номчуурга солун эвес, сеткилбодалга артып калбайн турар. Л. Чадамбаның «Партиявыс баштап турар», С. Сүрүң-оолдуң «Телеграмма» деп шүлүктери аңаа хамааржыр. Чадамбаның шүлүүнде идея талазыбиле хажыдыг чок, ооң чугаалап турар бодалдары шупту шын. Ындыг турбуже ук шүлүктү номчуурга оон сагыш-сеткилге тааланчыг, өөрүнчүг лириктиг бодал тывылбас. С. Сүрүң-оол «Телеграмма» деп шүлүүнге чүү көргүзер дээни билдинмес.

Тыва чогаалды рифмалап (төнчүзүнге аяннаштырып) болурун улустуң аас чогаалы болгаш чамдык чогаалчыларның шүлүктери хереченлеп турар. Шак аңаа даянып алын чаалап алган С. Токаның «Араттың сөзү», С. Сарыг-оолдуң «Белек» болгаш өске-даа проза чогаалдары бар. Ынчалза-даа проза чогаалдары бижип чоруурлар, ылаңгыя эгелеп чоруур авторлар депиже улуг хемчээлдиг чогаалдарже халывайн, баштайгы удаада рассказтар, очерктер бижип мергежинири чугула. Амыдыралды уран-чечениг-биле чуруп көргүзериниң аргаларын рассказ, очерктен эгелеп шиңгээдип алган соонда улуг хемчээлдиг чогаалдарже — тоожуларже, шүлүглелдерже, шиилерже, романнарже шилчиириниң үндезин сууру туруп келир. Рассказ, шүлүк биживейн чораан-ла шуут шүлүглел, тоожу сегирип алыры шын эвес дээрзин хуралга онзалап айыткан.

Тыва чогаалчыларда чогаалдың уран-чечен деңнелин бедидер дээш, хевир-дүрүзүлерни, маадырларның аажы-чаңын, сагыш-сеткилин ханыладыр чуруп көргүзер дээш, дылдың чечен аргаларын чедир ажыглаар дээш шудургу ажыл четпейн турар. Ынчангаш чогаалчыларның дыка хөй шүлүктери, чамдык рассказтары болгаш шиилери уран-чеченг талазы-биле аскап турар. Оларны номчуурга солун эвес, сеткилбодалга артып калбайн турар. Л. Чадамбаның «Партиявыс баштап турар», С. Сүрүң-оолдуң «Телеграмма» деп шүлүктери аңаа хамааржыр. Чадамбаның шүлүүнде идея талазыбиле хажыдыг чок, ооң чугаалап турар бодалдары шупту шын. Ындыг турбуже ук шүлүктү номчуурга оон сагыш-сеткилге тааланчыг, өөрүнчүг лириктиг бодал тывылбас. С. Сүрүң-оол «Телеграмма» деп шүлүүнге чүү көргүзер дээни билдинмес.

Тыва чогаалды рифмалап (төнчүзүнге аяннаштырып) болурун улустуң аас чогаалы болгаш чамдык чогаалчыларның шүлүктери хереченлеп турар. Шак аңаа даянып алгаш, тыва шүлүк чогаалын ыяавыла төнчүзүнге аяннаштырарын С. Сүрүң-оолдуң дүрүмчүдер бодап турарын илеткелчи болгаш санал берген чогаалчылар буруу шапкан. Эгезинге азы төнчүзүнге аяннаштырарын чогаалчы боду шилип алыр апаар. Эгезинче аяннаштырары тыва дылга таарышкан онза хевир болур.

Литература шүгүмчүлели чаа-ла тыптып кээп турар. Литератураның болгаш уран-чүүлдүң болуушкуннарын шын үнелеп көөрү, тыва литератураның баштайгы өзүмнерин камныг өстүрери болза, национал культураның хөгжүлдезинге дуза болур. Альманахка болгаш солуннарга эки бижиттинген рецензиялар болгаш чүүлдер ховар көстүп кээп турар. Оларның чамдыктары литератураның болгаш уран-чүүлдүң айтырыгларын чаңгыс талалай көрүп турар.

Чогаалчылар эвилелиниң тыва салбырында литература шүгүмчүлекчилери чок-даа болза баштайгы шүгүмчүлелди болгаш теориялыг чүүлдерни эртем-шинчилел институдунуң литература болгаш фольклор сектору кылып турар. А. Калзан, С. Бадаа, Д. Куулар, М. Изынеева болгаш өскелер-даа эки шынарлыг чүүлдерни бижип турарлар.

Тыва литератураның болгаш очулганың оон ыңай хөгжүүрүнге «Улуг-Хем» альманахка тускай штаттыг ажылдакчыларны тургузары идиг болур дээрзин чогаалчылар онзалап айыткан. Хостаттырган редактор турда «Улуг-Хем» чылда дөрт чедир үнүп болур болгаш парлаттынган чогаалдар уран-чечен болгаш идея талазы-биле бедик шынарлыг болур.

Совет чогаалчылар эвилелиниң Тыва салбырының харыысалгалыг секретарынга эш О. К. Саган-оол сонгуттурган.

Чуруктарда: чогаалчылар хуралының киржикчилери. Индирде Ю. Щ. Кюнзегеш.

Аас-кежиктиг чаш назын

Бичии уругларның кижизидилгезиниң болгаш өөредилгезиниң дугайында Коммунистиг партия база Совет чазак хүн бүрүнүң ада сагыш салыышкынын илергейлеп турар. Сөөлгү чылдарның дургузунда бистиң область безин бичии уругларның хөй-хөй садтары, яслилери, дыштанылга базыңнары ажыттынгылаан.

Боттарының аас-кежиктиг чаш назынын уруглар боттарының садтарында, яслилеринде болгаш дыштанылга базыңнарында омак-хөглүг эрттирип турарлар. Чаа-Хөл районнуң Ак-Туруг:а уруглар базыңында областың эвээн хөй районнарындан келген 50 ажыг уруглар чурттап турарлар. Кышкы үеде олар өөренип, чайгы үеде Ак-Туругнуң базында Күжүр-Арыының серии, шыытыг черинде турган лагеринде дыштанып, уруглар базыңының бо чылын тарып алган картофелиниң, ногаазының чайгы ажаалдазын чорудуп, төрээн крайының бойдузун өөренип турар.

Чурукта: Ак-Туругнуң уруглар базыңында эң бичиилери (солагай талазындан) Ооржак Нина, Шалык Бак-Көк, Куулар Ира, Салчак Доля оларның «Мурзилка» деп журналды номчуп олурары, бичии уругларның эвээдизи (оң талазында) Монгуш Катаның чем кылыр черде дежурныйлап турары.

Сөзү **А. Дугержааны.**

Фотозу **В. Уколовтуу.**

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

★

Ындыг четпестерни ам болдурбас

Чөөн-Хемчик районнуң «Хорум Даг» колхозунуң мал ажылында четпестерни демдеглевейн барып болбас. Фермалар учётчиги М. Чүдүм эрткен чылын кадарчы Семис-оолдуң ажаап турган инектеринден бир молдурганы алгаш хуузунда ажыглаан, ооң өртээ амдыгаа чедир төлеттинмээн.

Чылгычы Санай-оол 1 кулунну, К. Даваа 1 инекти, 1 аътты харыысалга чогу-биле өлүрген. С. Сундуйнуң ажаап турган анайларының чүзү сооктан, өкпе аарыындан өлген, ол малчынга дузалажыр кижи тургустунмаан турган. Эрткен үеде багай шынарлыг, чер кажаалларга турганындан болгаш багай ажаалгадан 200 ажыг чаш малдар хораан. Мал ажаарынга харыысалга чок, зоовет ажылдакчыларның чөптүг сүмезинге удурланыр кижилерни мал ажылынга киирер чоруктар бар.,

Колхоз баштаар чери ниитинин малын эки ажаарынга, ол ажылга таарымчалыг кижилерни шилип тургузары чугула. Малдың чаш төлүнүң хораар чоруун моон соңгаар болдурбас дээш шыңгыы демиселди чорудар ужурлуг.

С. КЫРГЫС.

★ ★

Допчу медээлер

Хоорай чурттакчыларын азып-чембиле хандырар дээш колхозтарның чаңгыс аай чурумнуг рыногун Кызылда тургускаш, ниити чем аймаан шинчип турар эвт, сүттүг хыналда станцияларын база ында тургускан. Ындыг турбуже азып-чем садарының ниити чурумун үреп, № 13 магазин чаныңга шинчиттинмээн балык, сүттү садып турары четпес.

Бир эвес колхозтарның рыногун ажыдар болза, санитария талазыбиле негелделарге түштүрүп, чем аймаанга шинчилгени чурумчудары чугула.

С. САНДАН.

* * *

«Коммунизмче орук» көдээ ажылагый артели районда эң улуг колхозтарның бирээзи. Колхозтуң суурунда эмнелге пунктузунуң эргелекчизи Другина ажылынга харыысалга чок байдалды көргүзүп турар. Аарыг улус хүлээн алыр шаны докторлар эвес, эмнелге пунктузу хөй кезиинде шоочалыг турар. Кады ажылдан турары Серенмаага дүлгүүрүн бербес, боду барган черин ыыттавас, үр үеде чоруй базары чаңчыл болган. Эмчи дузаламчызын дүрген хереглээн аарыг улус Хорум-Даг, Чадаана эмчилериче чоруп турар.

Чыраа-Бажы суурда эмнелге ажылын эки жидер, эргежок чугула эмнерни докторлар тургузар дугайында Чөөн-Хемчик районнуң кол эмчизиниң талазындан хемчег алыр өйү четкен.

М. СЮРЮН.

Кичээнгей салбайн турар

Бай-Тайга райпозунуң баштаар чери (даргазы Монгуш-оол) чурттакчы чонну эки шынарлыг кылдыр бижирген хлеб-биле хандырар айтырыгны кичээнгей төвүнге албайн турар.

Хлеб бижирер черниң ажылын чурумчутпаан, хүн онаалгазын күүсетпейн турары-биле чамдыкта магазиннерге хлеб кирбейн баар таварылгалар бар. Июль 19-та Тээли столоваязынга хлебти дыка озалдадып киргген. Шак мындыг таварылгалар азып-чем магазиннеринге база ховар эвес болуп турар.

Т. НАТПИТ.

дуларны бижиглаарынга күрүне чээлизи улуг рольду ойнап турар.

ХУВААШПАС ФОНДУЛАР—КОЛХОЗ ТУРГУЗУУНУҢ КҮШТЕРИНИҢ БОЛГАШ БИЖИГЛЕЛИШКЫНЫҢ КОЛ ҮҮЛДЕРИ

Колхозтарның ниитиниң ажылагыйының хөгжүлдези болгаш оларның экономиказын бижиглаары колхозтарны организас-ажыл-агый талазы-биле бижиглаарының, көдээге социалистиг бүдүрүлге харыызааларын бижиглаарының, сайзырангайжыдарының кол үүлдериниң бирээзи болур хуваашпас фондуларны көвүдедири-биле тудуш харыызаалыг. Хуваашпас фондуларның өзүлдези болза колхозтарда делгеренгей социалистиг бүдүрүлге катаптаашкынының кол үүлдери болур. Колхозтарга бүдүрүлге катаптаашкынын калбартыры хамыктың мурнунда колхозтарның кол бүдүрүлге чепсек-херекселдерин—ажылагый тудугларын, көдээ ажыл-агый машиналарын, транспорт херекселдерин, электростанцияларны болгаш бүдүрүлге ужур-дузалыг өске-даа тудугларны, ажылчын болгаш продуктуг мал, хөй чылдыг тарымал ыыштарны көвүдедирин көрүп турар. Бүдүрүлгениң ол чепсек-херекселдерин эгидери болгаш көвүдедири кол нуруузунда колхозтарның хуваашпас фондуларының акша мөөнөөшкиннериниң күсели-биле чөрүп турар. Ол болза колхозтар боттарының ажыл-агыйының иштинге ол чепсек-херекселдернин эвээн хөйүн бүдүрбейн, а күрүне болгаш кооператив организацияларындан садып ап турар; бүдүрүлгениң өске чепсек-херекселдерин, чижээ, бүдүрүлге оран-саваларын, электростанцияларын, дузалаар бүдүрүлгелерни, олар колхозчуларның күш-ажылы-биле тургустунуп турар болза-даа оларны тударынга дериг-херекселдерни, тудуг материалдарын база садып ап, өскээртен хаара тырткан ажылчын күжүн төлеп турар. Хуваашпас фондуларның хөренгилериниң күсели-биле көдээге культура-амыдырал албан черлериниң тудуушкуну боттанып турар. Ынчангаш хуваашпас фондуларның кол сорулгазы колхозтарның кол болгаш эргилде фондуларын бижиглаары база калбартыры болур.

Хуваашпас фондуларны үзүктел чокка көвүдедири болза колхозтарның материал-бүдүрүлгелиг базаларын хөгжүдерин болгаш бижиглаарын тодаргайлап турар. Колхозтарның материал-бүдүрүлгелиг базаларын бижиглаарының чугула көргүзүү болза капитал салыышкыннарның өзүлдези болур. Социалистиг көдээ ажыл-агыйның хөгжүлдезинге Совет күрүне улуг дузаламчыны көргүзүп, ол адырга капитал салыышкыннарны чыл бүрүде көвүдедип турар. Түгле сөөлгү дөрт чыл иштинде Совет күрүне көдээ ажылагыйже бүдүрүлге бажыңнарының тудуунга, тракторлар, машиналар болгаш дериг-херекселдер төлевиринге 75,4 миллиард рубльди угландырган. Капитал салыышкыннарны көвүдедири-биле чергелештир капитал салыышкынынга чээлилер бээриниң аргазы-биле күрүне колхозтарга дузалап турар. Чижээ, 1957 чылда колхозтар 5 миллиард рубльдиң үзүн хуусаалыг чээлизин алган.

Колхозтарда капитал салыышкыннарның хажык чок калбарыышкыны чыл бүрүде автомашиналар, көдээ ажыл-агый техниказы болгаш чепсек-херексел садып алыр, мелиоративтиг ажылдар чорудар, электростанциялар болгаш бүдүрүлге база культура-амыдырал ужур-дузалыг янзы-бүрү бажыңнар тудар арганы берин турар.

Колхозтарның бүдүрүлге чепсек-херекселдериниң сан талазы-биле өзүлдези-биле кады оларның шынар талазы-биле составында өскерилгелер болуп турарын база чугаалаза чогуур.

Социалистиг көдээ ажыл-агыйның хөгжүлдези көдээ ажыл-агый машиналарын болгаш тракторларны ажыглаары-биле, ажыл-агыйны чорударының эртем талазы-биле аргаларын ажыглаары-биле сырый хаарылаалыг. Ол болза көдээ ажылагыйда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидерининг, көдээ ажыл-агый продукциязын бүдүрерин болгаш колхозтарның орулгаларын көвүдедириниң чугула үүлү болуп турар.

МТС-терни эде организастааны болгаш техниканы колхозтарга сатканы хуваашпас фондуларның мөөнөөшкининиң болгаш көвүдеешкининиң чорудулгазын дүргедедир. Колхозтарның хуваашпас фондулары хөй болган тудум-на колхозтарга тракторлар, комбайннар болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый техниказы хөй болур. Күш-ажылдың механизациязы болгаш ооң бүдүрүкчүлүү бедиир. Бо бүгү болза колхоз бүдүрүлгезин улам ыңай көдүреринге, колхозтарга ниитиниң байлаан көвүдериинге болгаш колхозчуларның чаагай чоруун бедидеринге дузалаар.

ХУВААШПАС ФОНДУЛАР БОЛГАШ КОЛХОЗЧУ ӨНЧҮНҮ БҮГҮ УЛУСТУҢ ӨНЧҮЗҮНҮҢ ДЕҢНЕЛИНГЕ ЧЕДИР БЕДИДЕРИ

Колхозтарда ниитилештирилгениң социалистиг характери колхозтарның хуваашпас фондуларында эң четче илереттинген.

Хуваашпас фондулар болза бодунуң тыптып келгениниң эң эгезинден тура-ла кандыг-даа хуваалдага хамаарышпас бүгү колхозчу тараачыннарның ниити өнчүзү болуп келген болгаш ону көдээде улуг бүдүрүлгениң социалистиг элементилериниң хөгжүлдези кылдыр көрүп келген.

Колхозтарның хуваашпас фондуларын колдуунда колхозтар иштиниң социалистиг мөөнөөшкиннериниң күсели-биле улам ыңай калбартканы колхозчу өнчүнү шынар талазы-биле үндезин өскерилгелерге чедирген. Ол болза хамыктың мурнунда колхозчу өнчүнүң, тодаргайлаарга хуваашпас фондуларның ботденгизиниң көвүдээшкининге болгаш хуу дадывырларның бот-денгизиниң кудулаанынга илереттинген.

Оларның аразында харыызаа-хамаарылгазы мынчаар өскерилген (хуу-биле):

	Чылдар:				
	1929	1932	1940	1950	1956
Хуваашпас фондулар	52,5	76,0	92,3	94,6	97,3
Хуу дадывырлар	47,5	24,0	7,7	5,4	2,7

Колхозчу өнчүнүң структуразында хуваашпас фондулар шиитпирлиг черни эзеп турарын моон көрүп турар бис. Бир эвес 1929 чылда хуу дадывырларның бот-денгизи 47,5 ажыг хуу турган болза, ол ам 2,7 хуу чедир кудулаан. Бо чурагайлар болза делгеренгей колхозчу бүдүрүлге катаптаашкынының чорудулгазынга хуу дадывырларның ролю улуу-биле эвээжээнин көргүзүп турар.

Колхозчу өнчүнүң структуразының мынчаар өскерлиринге колхозчу өнчү улус ажыл-агыйының колкол хөренгилерин күрүнеиң холунга мөөнөөнининиң үезинде партиянның удуртулгазы-биле ажылчын ацгының болгаш тараачыннарның сырый кады-ажылдажылгазынга, социалистиг бүдүрүлге харыызааларының ниити системазынга хөгжүп турар факты-биле улуг ужур-дузалыг болуп турар.

Ынчангаш колхозчу өнчү бодунга хуваашпас фондуларны киирбишаан, колхозчу тараачыннарның болгаш ажылчын аңгының мөөннеп чыып алган күш-ажылының түүнели болур. Колхозтарның хуваашпас фондуларының кол хөй кезии социалистиг күрүнеиң талазындан канчаар-даа зажок улуг материалдыг дузаламчының, бүгү совет улустуң идепкейлиг дузаламчызының ачызы-биле көдээ ажыл-агый артельдериниң кежигүннериниң коллективтиг күш-ажылынга үндезилээш чыылган социалистиг мөөнөөшкиннериниң күсели-биле тургустунган.

Хуваашпас фондуларны колдуунда колхозтарның иштики социалистиг мөөнөөшкиннериниң болгаш социалистиг күрүнеиң дузаламчызының күсели-биле көвүдеткени колхозтарның бүдүрүлге хереңгилериниң структуразының үндезин өскерилдезин болдурган.

Колхозчу өнчүнүң хөгжүлдезинде чаа, эвээн бедик үе-чада болза партиянның Төп Комитединиң инициативазы-биле бистиң чуртта чоруттунуп турар болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединден үүлдүг деп көрген машина-трактор станцияларының эде организастаашкыны болуп турар. Тракторларны, комбайннарны болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа техниказын колхозтарга садар чорук колхозчу өнчүнүң улам күштелиринге чедирер. Ол болза коммунистиг тургузуушкуннуң үндезин эрге-ажыктарынга харыылап турар, чүге дээрге коммунизмче орук бүгү улустуң-даа база колхозчу өнчүнүңдаа күженишкинин дамчыштыр чоруп турар.

Колхозчу өнчүнү улам ыңай хөгжүдериниң болгаш ону бүгү улустуң өнчүзүнүң деңнелинге чедир бедидериниң перспективазы хамыктың мурнунда хуваашпас фондуларның өзүлдези болгаш көвүдээшкини-биле холбашкан. Хуваашпас фондуларны көвүдедири—колхозчу өнчүнү бижиглаарының болгаш хөгжүдериниң, колхозтарның экономиказын бижиглаарының чугула үүлү болур деп СЭКП ТК-ның февраль Пленуму айыткан. Колхозтар техниканы садып алыры, көдээге бүдүрүлге оран-саваларының болгаш ниитиниң бажыңнарының тудуун калбартыры, чер ажылын болгаш мал ажылын хөгжүдери болза хуваашпас фондуларның дүрген өзүлдези-биле, колхозтарның материал-техниктиг базаларын бижиглаары-биле үдеттинген турар. Техника талазы-биле хандыртынышкынының өзүлдези, көдээ ажыл-агыйның деңнелин бедидери колхоз бүдүрүлгезин ооң материал-техниктиг базазының талазы-биле үлетпүр бүдүрүлгезинче чоокшуладыр. Социалистиг көдээ ажыл-агыйның бүдүрүкчү күштери дүрген хөгжүп турар апарган тудум-на бүгү улустуң болгаш колхозчу өнчүнүң аразында ылгал чиде бээр үе дүрген эгелээри мырыңай илден.

Колхозчу өнчү бүгү улустуң өнчүзүнден колдуунда ниитилештирилгениң деңнели-биле ылгалып турары билдингир. Күрүне секторунда өнчүнүң ниитилештирилгези бүдүрүлге хереңгилери болгаш бүдүрүлгениң продуктулары шуптузу бүгү улус ажыл-агыйының хемчээлинге нептереттинин турар. Колхозчу секторда бүдүрүлге хереңгилериниң ниитилештирилгезиниң деңнели күрүнеиннинге бодааргa куду. Ол хамыктың мурнунда мал ажылы, ногаа ажылы, сад ажылы ышкаш көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң ындыг адырларынга хамааржыр. Ол адырлар колхозчуларның дузалаар (хуузунда) ажылагыйларында улуг хемчээлдии-биле мөөнеттинген.

Колхозчу өнчүнүң бүгү улустуң өнчүзү ыыдыр өзүп киреринге хамыктың мурнунда ооң ниитилештирилгезиниң үе-чадазын бедидери эргежок чугула. Мурнакчы колхозтарның байлак дуржулгазы болза бүдүрүлгениң келир үедеги коммунистиг формазының үндезини болур бүгү улустуң өнчүзүнче колхозчу өнчүнүң чоорту өзүп киреринин болдунар оруктарын көөр арганы ам безин берип турар.

Бедик хөгжүлделиг ниитиниң ажыл-агыйлыг колхозтар бисте бары билдингир, оларга колдуунда колхозчуларның тараага, эштке, сүтке, ногааларга болгаш өске-даа продуктуларга колхозчуларның хереглелин хандырып турар. Ооң-биле холбаштыр колхозчуларның боттарының күзээнин өзүгаар ындыг колхозтарга кодан чаныныы дузалаар ажыл-агыйын кызырар болгаш хуу өнчү болуп турар малды ниитилештирер. Бүдүрүкчү күштерниң күчүлүг хөгжүлдези культура-амыдырал албан черлериниң (школаларның, эмнелгелериниң, столоваяларының, уруглар яслилериниң, клубтарның, магазиннериниң болгаш оон-даа өске черлериниң) тудуун, а ол ышкаш көдээлериниң чаагайжыдылгазын дүргедедир. Бо байдалдарда хуузунда дузалаар ажыл-агыйга өргежок чугула негелде херек чок аңаары чигиниг чок. Колхозтарның ниитиниң ажыл-агыйының улам ыңайгы өзүлдезиниң болгаш механизацияның деңнелиниң бедээнининиң хире чергеш-биле көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң адырларының ниитилештирилгезиниң деңнели чоорту бедиир, ол болза көдээ ажыл-агый артелиниң мурнакчы техникалыг, продуктулар талазы-биле эдбекшилдиг, ажыл-агыйның эвээн сайзырангай хевиринче улам ыңай хөгжүүрүнге дузалаар.

Колхозчу өнчүнү бүгү улустуң өнчүзүнүң деңнелинге чедир бедидеринге колхозтар аразының бүдүрүлге харыызаазы, экономиктиг харыызаалар улуг ужур-дузалыг болуп турар. Амгы үеде дыка хөй колхозтар боттарының кады күженишкиннери-биле колхозтар болгаш районнар аразының электростанцияларын, суггарылга буталарын, суг хөөлбектерин, оруктарны, ирригация болгаш суггарылга системаларын, дузалаар бүдүрүлгелерни болгаш оон-даа өске чүүлдерни тудуп, ындыг арга-биле түс-түс артельдериниң хемчээлинден үнүп, бүгү улустуң ужур-дузалыг болуп турар соруулгаларны шиитпирээринге боттарының күженишкиннерин каттыштырып турарлар. ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бирги сессиязынга илеткелинге эш Н. С. Хрущев «Колхоз-кооператив өнчүзүнүң бүгү улустуң өнчүзүнче өзүп шилчириниң элементилерин оон көөрү берге эвес»—деп чугаалаан.

(Төнчүзү 4-ку арында).

Нүгүлдүг чөңгээлээшкин

(СЭТА-ның хайгааракчызының бижээни)

АКШ болгаш Англия Ортаакы Чөөн чүкте агрессия кылып турар дээрзин меге бадыткал деп адааш, бедик деңнелге болур човүлел хурал ол чорукту арылдырыптар деп бодалды АКШ-тың күрүне секретары Джон Ф. Даллес өөлүг болган парлалга конференциязында илереткен. Өске талазында, Даллестиң бодалыбиле алырга, КНО-нуң үргүлчү буруу шаап турганы «каксы агрессияның айылынын» ында бар болуп турарын човүлел хурал база көргүзер чүве ышкаш болуп турар.

Бир эвес ындыг чүве болза, Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкке үскүлежиишкин үнүп келгениниң баштайгы хүнүнден эгелээш-ле ол районда байдалды чугаалажып көөрү-биле чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыырындан АКШ чүге кызымаа-биле ойталап турарыл ыначаш? Бо айтырыгга харыын америк парлалганың чамдык саңлдарлыг органнарының арынарындан тып ап болур: ужур чүл дээрге, ындыг човүлел хуралга Вашингтон болза агрессия кылганы дээш, агрессия болурда каксы эвес, а шуут агрессия кылганы дээш харылакчының ролюнга кире бээри чугаажок.

Каксы агрессия бар болган дээрзин ол канчаар бүзүредирин оралдажып турарыл деп айтырыгга харылаарындан парлалга конференциязында дээрги Даллес ойталаан. Шынап-ла ол чүү чугаалан болур турган деп? Азы Ливанда болгаш Иорданияда болуушкуннар «даштаартан шургуп кириишкининя» уржуу болган деп эргижирээн хоозун тоолду катаптаар бе? Ливанче оларны чорударыбиле АКШ-тың төлөөлериниң база бадылааны КНО-нуң хайгааракчылар бөлүү боттарының ийи илеткелдериниң америк шериглерин дүжүреринің мурнунда Ливанның иштики херектериниге өске күрүнелериниң холгаарлаашкыны бар турган дээрзиниң дугайында бадыткалды күш чок деп санаанының соонда Даллеске безин ам база нүүлдээринге оон дылы эөлбейн барган. Ынчангаш америк-англи агрессияны шынзыдары-биле ол ам өске нүүлче кирип: «Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкче «даштыкдан хамааты дайының кыпсыр» хевир-биле каксы агрессия бар болган деп турар апарган. Ынчангаш, ол чүртче эжелекчилериниң шериглери шургуп кириериниң мурнунда Ливанда болуушкуннар хамааты дайыны, иштики демисел болуп турган болгаш чаңгыс-даа өске бир күрүне, бир эвес ол делегей эргезиниң болгаш КНО-нуң Уставының негелделерин барымдаалаар болза, холгаарлап шыдавас болгаш холгаарлавас-даа ужурлуг деп чүвени күрүне секретары боду эскербейн-не хүлээп билинген болуп турар-дыр. АКШ-тың болгаш Англияның кылганы дорт болгаш ыят чок агрессияны шынзыдары-биле Ливанда болгаш Иорданияда иштики демисел даштыкы кандыг-бир күткүлдүү түүнелинде болган дээрзин шынзыдар дээш дээрги Даллес аажок-ла кызыдып турар.

Ол дээрге империализмниң колониалдыг системазының бууразашкынының бүгү делегейге төөгүлүг күш четтимес чорудулгазын даштыкыдан күткүлдериниң түүнели-дир деп каш чылдың иштинде көргүзерин оралдажып турар колонизаторларның билдингир хоозун аргазы-дыр. Араб национализмниң эң улуу-биле өзүп турарын барымдаалап көөрүн, араб улустар болза боттарының национал хамаарышпас чоруу дээш демиселдің оруунда дедирленишкин чокка болгаш шиитпирлии-биле турупкан барымдааны көөрүн хөй-хөй америк политиктер безин ак бажыңга саналдап турарлар. Ынчалза-даа дээрги Даллес ол демиселди «каксы агрессияның» түүнели кылдыр көргүзерин оралдажып үргүлчүлевишаан турар болгаш харындаа бир чурттан өске чуртче радио дамчыдылгазын хыналдага тургузуп алыр дээрзинге чедир чугаалап турар апарган. Шуут чугаалаарга, дээрги Даллести дыңнааш, хамаарышпас эргени амдызында чаалап ап шыдаваан чамдык араб улустар даштыкыдан радио дамчыдылгазы чок турган болза колониалдыг кинчини хевээр эдилеп, оларга таарышпас ёзу-чурумну шыдажып эртип турарлар ийик кылдыр бодап болурдур.

Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкте болуп турар болуушкуннар дээрге АКШ-тың болгаш Англияның дорт агрессиязы эвес, харың кымныңдаа үүлгеткени билдинмес «каксы агрессия-дыр» деп түүл-биле делегейни бүзүредир деп күүсеттинер аргажок сорулганы АКШ-тың күрүне секретары бодунга алган-дыр. Харын оон туржук, Даллес болза, болуп турар болуушкуннарны дыңнаар аргажок хажыдыышкынныг байдал-биле көргүзүп турар чорукту бедик деңнелдің човүлел хуралынга бадыткадып алырын ыят чогубиле күзеп турар. Каксы агрессияны ажыглаанының түүнелинде туруп келген политика талазы-биле туруш чок чорук улуг айылдың болурунга чедирип келген барымдааны миннип хүлээрин бис чедип алыр ужурлуг бис деп парлалга конференциязында ол бүгүдеге дыңналдыр медеглээн.

Ындыг янзылыг миннип хүлээр чорукту Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкте политиктиг болгаш экономиктиг таарыштырылганың кандыг-даа айтырыларын чугаалажып көөрүнге баштайгы негелде кылдыр тургузар дээрзинге Даллес чедип турар. Бир эвес ындыг хүлээп алыышкын болбас болза «делегейге боттуг айыыл үнүп келир» деп ол кыжанып безин турар. Өске сос-биле чугаалаарга, Араб Чөөн чүкке америк-англи агрессияны калбартырынга йөрээл алырын күрүне секретары күзеп турардыр. Парлалга конференциязында Даллестиң чугаазының утказы ындыг-дыр, ол болза Чоокку Чөөн чүкте АКШ-тың болгаш Англияның агрессиязын доп-дораан соксадыр, боттарының хуу-салымын боттары шиитпирлээр арганы араб улустарга бөөр деп улустарның чаңгыс эп-сеткилдиг негелдезинге шуут чорүшкек болуп турар. Агрессияга удур араб улустарның камгалакчызы мен деп шынзылга алырын агрессор күзеп турар. Даллестиң нүүлдүү чөңгээзиниң утказы ындыг-дыр. Ынчалза-даа чүвени кадык, шыны-биле бодаар чаңгыс-даа кижи айтырыгны ынчаар тургузары-биле чөпшээрежип черле шыдавас.

Яков БОРИСОВ.

ДЕЛЕГЕИ БАИДАЛЫНЫҢ ДОПЧУЛАЛЫ

ИМПЕРИАЛИСТИГ СҮЛЧЗЗ ТАЙБЫҢГА КЫЖАНЫП ТУРАР

Араб Чөөн чүкке тайбыңны камгалаар дээш бистиң чуртувустуң саналдары база ол айтырыгның талазы-биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының - болгаш АКШ-тың, Англияның, Францияның чазактар баштыңнарының аразында ам чагааларны солчуп турарының бүгү делегейге кайгамчык улуг ужур-дузазының чаа-чаа херечилерин хүн бүрүзү бистерге берип турар. Империалистерниң делегейге халап кылдыр кыжанып келген чаа сүлчээзин совет дипломатияның күжешишкиннери-биле сойгалап илереткен. Моон-биле кады Совет Эвилели ол кыжаныышкынче улустарның кичээнгейин угландырган, ол кыжаныышкынны чайладырының эң-не боттуг аргазы кылдыр Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкке тайбың таарыштырылгага КНО-нуң чиңгине секретарының киржилгези-биле ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның, Францияның, Индияның чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырарын айыткан.

Ол районда болуп турар болуушкуннарының утказы чүл дээрге, араб улустарның хамаарышпас чорукче алдыртпас шимчээшкинин америк болгаш англи империалистерниң чепсектиң күжү-биле болгаш шериг авантюраларының аргазы-биле базарын оралдажып турары болур. Сөөлгү айларда ол шимчээшкиннин эң чырыткылаңчак илереги—Иракка революция болган, ол революция империалистиг оруктардан ол чуртту адыра тыткан болгаш Нури Саидтиң улуска удур бөлүүн үзүткаан. Шамун баштаан саттынакчы чагырыкчыларның бөлүүнге удур Ливанга болган улусчу тура-халыышкындан база национал хосталгалыг шимчээшкин илергейлеттинген. Улустуң хөөн чокталыышкынының базыышкыны-биле Иорданияның Хусейн хаанының ёзу-чуруму база божаңайып турар.

«Нью-Йорк постун» чөптүү-биле демдеглээнин ёзугаар алырга, Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүктүң улустарының шапкын депшилгезиниң дугайын херечилеп турар ол байдалдарда Каттышкан Штаттар «шахтар-биле, хааннар-биле болгаш илергей-ле антидемократтыг чазактар-биле харылзаалыг болуп турар, ынчалза-даа чоокку-чөөн чүк чурттарының боттуг күжүнден—оларның кижилериниден бодун хоорулдуруп турар». Ол-ла солуннуң херечилеп турары-биле алырга, национал-хосталгалыг шимчээшкиниң көдүрлүүшкүннүг байдалында Даллес «революцияны базып болур» деп чаңгыс түүнели кылып алган. Империалистер Ливанче болгаш Иорданияже ынчангаш кирипкен. Ынчаарга олар Иракче ындыг чүвени кылып шыдаваннар, чүге дээрге империалистерниң сүлчээзин Совет Эвилели өй-шаанда илереткен болгаш Ирак республиканы араб улустар болгаш делегейниң хөй-ниитизиниң бүгү санал-оналы камгалап кирипкен.

Агрессияның болгаш өске чурттарның иштики херектерин холгаарлаарының политиказынга вашингтончу суртаалчылар өңгүр ярлыктарны чыпшыр хырбалаарынга ынактар. Чижээ, «саададырының политиказы» (коммунизмни) болгаш «тударының политиказы» (өске чурттарны империалистиг кулданыгга) деп сөстер ынчаар төрүттүнүп келген. Моон-биле холбаштыр Даллес унтер Пришибеевтиң идея талазы-биле шуут төрели-дир деп бодал чаягаар-ла тыптып келир. Пришибеевтиң болгаш Даллестиң «концепцияларының» үндезини төөгүнүң бурунгаар шимчээшкинин билбези болгаш улустуң эргеажыктарын херекке албазы болуп турар.

Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүктүң чурттарынга хамаарыштыр америк болгаш англи империалистерниң амгы политиказы база шак ындыг үндезинде тургустунган. Ол районнуң улустарының национал-хосталгалыг шимчээшкиниң олар «коммунистиг» кылдыр адап турар, оны базары-биле боттарының шериглерин чорудуп турар. Араб Чөөн чүкте байдалды чугаалажыбиле чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырарына америк-англи удурланыышкын харын оортан эгелээн. Ол районда оларның агрессчи политиказын хөйге көзүлдүр көөрү Вашингтонга болгаш Лондонга ажык чок-ла болгай. Айыыл чок чорукту Човүлелиниң хемчээлинге чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырарынга Совет Эвилелиниң чөпшээрежилгези биддингир апарганда Вашингтон «кайгаашкынның болгаш халапсынынгның байдалынга болу бергениниң» дугайын англи болгаш америк парлалганың хөй санныг дыңнадыглары моңу харын ынчалдыр херечилеп турар. АКШ-тың болгаш Англияның чагырыкчы бөлүктериниң таарымча чок оптуг аргаларын Совет чазактың баштыңының июль 28-теги чагаазында илереткен. Моон-биле холбаштыр барын талакы пропаганда бурууну аарыг баштан кадык башче чуй каарын оралдашпышаан, чазактар баштыңнарының човүлел хуралының мурнунга Совет Эвилели «эжиин дуглашты» деп чарлаарынга далашкан. Ол бадыткал кандыгдаа шүгүмүүлелге быражып албазын вашингтончу политиктер болгаш суртаалчылар удатпаанда боттары база билип каннар. Совет чагаада мынча деп онзалап демдеглээн: «Совет чазак... КНО-нуң чиңгине секретарының киржилгези-биле ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Великобританияның, Францияның болгаш Индияның чазактар баштыңнарының човүлел хуралын саат чок чыылдырарын мурнуку хевээр эргежок чугула деп санап турар».

Ынчан реаксылыг америк пропаганда чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырарының идеязын чигининишкинниг болдурарын оралдашкан. Тодаргай-ла күрдепартаментиниң медээзин ёзугаар «Нью-Йорк таймс» болгаш «Нью-Йорк геральд трибюн» солуннар чаңгыс-ла хүн, чаңгыс аай бодалдар-биле чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырары «бичe күрүнелериниң херектерин улуг күрүнезирек тергиидел-биле» көөрүнүң илерели болур деп чарлаан.

Ийи бичии араб чурттарда англи-америк агрессия-биле холбаштыр бүгү делегей элдепсинген мындыг үеде мону мынчаар бадыткаарда кандыг арын-нүүр чок болгаш чүдек-бужар чорукту шингээдип алган турар апаар чүве ийнен!

Барын чүктүң империалистиг пропагандазының улустарны мегелээринче болгаш оларның серемчилелин суларадырынче угланган өске оптуг аргазы база барымдаа болуп турар.

Араб Чөөн чүкте байдал «турумчуп доктаай берген», барын талакы күрүнелерде Иракче болгаш өске-даа араб чурттарже тургуп кирериниң планнары чок болгаш Ирак республиканың туруп турарынга эптежириниге белен дээрзиниң дугайында дыңнадыглар америк болгаш англи парлалганы сөөлгү үеде долуп турар. Оон бадыткалы кылдыр Иран, Пакистан, Турция болгаш ылаңгыя Англия, АКШ ышкаш ындыг чурттарның Ирак республиканы хүлээп көргенин чүүл-бүүр арга-биле чарлап турар. Оон-биле кады АКШ Ливандан бодунуң шериглерин үндүрүп алырының «аргазын дилеп турар» болгаш Англия бодунуң парашютистерин Иорданияга кезээде тудар бодал чок дээр дамчыыр чугаалар база көвүдеп турар.

Ол бүгү бадыткалдар болза агрессчи планнарны чаап чажырар дээн чүве-дир. Насерниң чазаан Англияның хүлээп көрген чоруу 1956 чылда суэц авантюраны эгелээрде Иденге шаптыктаваанын кым уттупкан боор.

АКШ-тың болгаш Англияның империалистиг бөлүктери Ливанга болгаш Иорданияга удур агрессияны июль 15-тиң ырак мурнунда-ла төгээр деп шиитпирлеп алган турганы ам калбаа-биле билдингир. А ай мурнунда үнүп турган америк болгаш англи солуннарны көрүп көрүүцерем: Эйзенхауэр биле Макмиллан Араб Чөөн чүкче боттарының шериглерин киирер бодалдан «шуут ойталаан» деп бүзүредилгелер ында чеже дээр!

Каттышкан Штаттарның болгаш Англияның оларның талазындан араб чурттарга агрессия «кыжанмайн турар» дээр чүвезиниң мегевүлел хуралын чыылдырарынга америк-англи удурланыышкын харын оортан эгелээн. Ол районда оларның агрессчи политиказын хөйге көзүлдүр көөрү Вашингтонга болгаш Лондонга ажык чок-ла болгай. Айыыл чок чорукту Човүлелиниң хемчээлинге чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырарынга Совет Эвилелиниң чөпшээрежилгези биддингир апарганда Вашингтон «кайгаашкынның болгаш халапсынынгның байдалынга болу бергениниң» дугайын англи болгаш америк парлалганың хөй санныг дыңнадыглары моңу харын ынчалдыр херечилеп турар. АКШ-тың болгаш Англияның чагырыкчы бөлүктериниң таарымча чок оптуг аргаларын Совет чазактың баштыңының июль 28-теги чагаазында илереткен. Моон-биле холбаштыр барын талакы пропаганда бурууну аарыг баштан кадык башче чуй каарын оралдашпышаан, чазактар баштыңнарының човүлел хуралының мурнунга Совет Эвилели «эжиин дуглашты» деп чарлаарынга далашкан. Ол бадыткал кандыгдаа шүгүмүүлелге быражып албазын вашингтончу политиктер болгаш суртаалчылар удатпаанда боттары база билип каннар. Совет чагаада мынча деп онзалап демдеглээн: «Совет чазак... КНО-нуң чиңгине секретарының киржилгези-биле ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Великобританияның, Францияның болгаш Индияның чазактар баштыңнарының човүлел хуралын саат чок чыылдырарын мурнуку хевээр эргежок чугула деп санап турар».

Ынчан реаксылыг америк пропаганда чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырарының идеязын чигининишкинниг болдурарын оралдашкан. Тодаргай-ла күрдепартаментиниң медээзин ёзугаар «Нью-Йорк таймс» болгаш «Нью-Йорк геральд трибюн» солуннар чаңгыс-ла хүн, чаңгыс аай бодалдар-биле чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырары «бичe күрүнелериниң херектерин улуг күрүнезирек тергиидел-биле» көөрүнүң илерели болур деп чарлаан.

Ийи бичии араб чурттарда англи-америк агрессия-биле холбаштыр бүгү делегей элдепсинген мындыг үеде мону мынчаар бадыткаарда кандыг арын-нүүр чок болгаш чүдек-бужар чорукту шингээдип алган турар апаар чүве ийнен!

Барын чүктүң империалистиг пропагандазының улустарны мегелээринче болгаш оларның серемчилелин суларадырынче угланган өске оптуг аргазы база барымдаа болуп турар.

Араб Чөөн чүкте байдал «турумчуп доктаай берген», барын талакы күрүнелерде Иракче болгаш өске-даа араб чурттарже тургуп кирериниң планнары чок болгаш Ирак республиканың туруп турарынга эптежириниге белен дээрзиниң дугайында дыңнадыглар америк болгаш англи парлалганы сөөлгү үеде долуп турар. Оон бадыткалы кылдыр Иран, Пакистан, Турция болгаш ылаңгыя Англия, АКШ ышкаш ындыг чурттарның Ирак республиканы хүлээп көргенин чүүл-бүүр арга-биле чарлап турар. Оон-биле кады АКШ Ливандан бодунуң шериглерин үндүрүп алырының «аргазын дилеп турар» болгаш Англия бодунуң парашютистерин Иорданияга кезээде тудар бодал чок дээр дамчыыр чугаалар база көвүдеп турар.

Ол бүгү бадыткалдар болза агрессчи планнарны чаап чажырар дээн чүве-дир. Насерниң чазаан Англияның хүлээп көрген чоруу 1956 чылда суэц авантюраны эгелээрде Иденге шаптыктаваанын кым уттупкан боор.

АКШ-тың болгаш Англияның империалистиг бөлүктери Ливанга болгаш Иорданияга удур агрессияны июль 15-тиң ырак мурнунда-ла төгээр деп шиитпирлеп алган турганы ам калбаа-биле билдингир. А ай мурнунда үнүп турган америк болгаш англи солуннарны көрүп көрүүцерем: Эйзенхауэр биле Макмиллан Араб Чөөн чүкче боттарының шериглерин киирер бодалдан «шуут ойталаан» деп бүзүредилгелер ында чеже дээр!

Каттышкан Штаттарның болгаш Англияның оларның талазындан араб чурттарга агрессия «кыжанмайн турар» дээр чүвезиниң мегезин Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкте «саададырының» болгаш «тударының» барын чүк политиказы өскерилге чок артып турар чүве Вашингтоннуң бүгү улуска дыңналдыр медеглеп турар чүвези херечилеп турар.

Араб Чөөн чүкте байдалдың «турумчуй бергениниң» дугайында америк-англи пропаганданың бадыткалдарын боттуг фактыларга удурланыштыр салыптарга ыш дег хайлын чиде бээр.

Ливанда америк интервентичи шериглериниң саны 17 мың кижи четкен болгаш көвүдеп үргүлчүлеп турар. Ол шериглерни амты үениң чепсээ-биле, оон иштинде атомнуг чепсек-биле база чепсеглеп турар. Алдыгы америк флоттуң 75 шериг корабльдери Чер ортузу далайның чөөн талакы кезээнде пушкаларлыг, бомбардировщиктерлиг болгаш ракеталарлыг туруп турар. Турцияның девискээринде Адананың районунда АКШ-тың күчүлүг шериг-агаар күштерин мөөңнээн. Иорданияда 5 мың англи парашютистерни дүжүрген, а Англияның Кипрде 40 мың десант шериглери Араб Чөөн чүктүң кандыг-даа районунче октадырынга белен байдалдыг турар. Англи шериглерни Бахрейнниң районунда болгаш Аравия чартык ортулуктуң мурнуу талазында мөөңнеп турар. Турция бодунуң шериглерин Каттышкан Араб Республиканың Сирия районунуң кызыгаарларында мөөңнеп турар. Иорданияның хааны Хусейн дайынны өөскүдери улустуң килениниден бодунуң ёзу-чурумун камгалап алырының аргазы кылдыр көргеш, Багдадче «походту» дүжеп турар.

Бо кызыы сан-медээлер безин Араб Чөөн чүкте дайын кыптыгып болгу дег дендии дүшкүүрлүг байдалды тургусканын чугаалап турар-дыр.

Багдад керээзиниң човүлелиниң июль 28—29-та Лондонга болган човүлел хуралы база бүзүредлиг бадыткал бооп болур.

Иракта революция ол агрессчи шериг блогунуң үндезинин туруулдурган. Эрткен сессия Индияның «Индиан экспресс» солунунуң домаан ёзугаар алырга, Даллес «өлген мөчүүнү диргизер дээш бүгү-ле күштери-биле оралдашкан». Өлген мөчүүнү диргизерин Багдад керээзиниге Каттышкан Штаттарны херек кырында каттыштырарының болгаш блоктуң Турция ышкаш ындыг кежигүннериниң чепсектиг күштерин күштелдириниң аргазы-биле чорудуп турар... Империалистер болза боттары халдап тургаш азы халдаарынга белеткениң тургаш, камгалал дугайын онза ыыткыр алгыжып турарлар...

Мынчангаш Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкте чөрүлдээни сосадырын чедип алырын Совет Эвилели чүткүлдүг оралдажып турар болгаш ол соруга-биле чазактар баштыңнарының човүлел хуралын эрттирерин негеп турар. Англияның болгаш АКШ-тың империалистиг бөлүктери ол районда боттарының божаңнаан туружун катап тургузуп алыр дээш Араб Чөөн чүкте чөрүлдээни калбартырын харын оралдажып, ынчангаш ындыг янзылыг човүлел хуралга удурланып турар.

Араб Чөөн чүкте англи-америк политика улуг бууразашкында таваржып турар. Империалистиг кулданыгдан Ирак адырлып турар. Чазактар баштыңнарының човүлел хуралын чыылдырарын долгандыр барын талакы пропаганданың оптаашкыннарын делегейниң хөй-ниитизи сойгалап илереткен. Ындыг човүлел хуралды чыылдырар дугайында айтырыгны талазы-биле чөрүлдээлер барын талакы лагерьниң бодунда база кеступ келген.

Англи-америк дипломатияның бо аштырыышкыннары ынчалза-даа улустарның серемчилелин шаптыландырбас ужурлуг. Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүкте империалистерниң политиказының уржуу-биле дайын өртүүнүң айылы чайлаттынмаан. Араб Чөөн чүкте дайын чөрүлдээзин узүткаар, Ливандан болгаш Иорданиядан интервентилерниң шериглерин үндүрер дээш чазактар баштыңнарының човүлел хуралын сонгаарладыышкын чок чыылдырар деп улустарның негелдези ынчангаш улам-на ыыткыр чаңгыланып турар апарган.

С. ИВАНОВ.

Баа-Хемниң эриктериниде. Фотоэтюд С. Феоктистовтуу.

КИНО

„Сабудардан соңнап көшкен"

Областың кино экраннарында «Грузия-фильм» киностудиязының кылып үндүргени «Сабудардан соңнап көшкен» деп фильм үнүп эгелээн.

Грузияның кадыр даглыг черинде Сабудар деп көлээ суур. Ол суурнуң чурттакчылары өске суурларныы ышкаш база-ла ыр-шоорлуг, хөглүг чурттап чораан. Ынчалза-даа ол черниң бойдузу каас-чараш, байлак-даа бол, хая-даштыг кадыр даг-да суурнуң чурттакчыларынга амыдыраары ындыг-ла белен эвес турган. Оон хөрүнү тараа, ногаа өстүрүп, сууржун чурттаарынга таарымчалыг эвес, ынчангаш ону ажыглап болбаазырадырынга, даглыг бойдусту чаартырынга эвээш эвес күш чарыгдаттынар турган. Оон ужурундан ол суурнуң чурттакчылары эки үнүш-дүжүттүг, чаагай хөрүнүүг хем шынаазынче көжүп эгелээн.

Адак соонда ол суурга дойдан сава кылырының мастери Сачино ирейниң база Алмасхан ашактың өг-бүлелери артып калыр. Удатпаанда Алмасханнарның өг-бүлези база көжүп чоруптар. Ам чүгле Сачиноларның өг-бүлези арткан. Оларның оглу Гогита адазының ажылынга дузалажып артып каарда, оон душтуу аныяк кыс Теброле адазези-биле кады көжүп чоруй барган. Ынчангаш Гогита база-ла адазезин кагган чоруур бодай бээр.

Бир-ле катап оларның суурунга мурнунда оортан көжүп чоруткан Ушанги мотоциклдиг чедип келир. Ону Кутаисиже чедирип, заводка ажылчын кылдыр киирип каарын ол Ушангиден дилээр. Эртенинде чоруур деп болчаглыг хирезинде-ле Ушанги Гогитаны каапкаш хап чоруй барган. Гогита Кутаисиже чадаг чорупкаш, Кутаисиниң автомобиль заводунга келгеш, оортан Ушангини дилээрге ында ол чок болган.

Ынчалза-даа мастер Григорий Гогитаны заводтуң шуткуур цехинге хүлээп алган. Кутаиси хоорайга чоруп турган Гогита бодунуң өңнүү Нинога таваржы бээр. Нино чолаачы апарган. Олар машинага олурупкаш, Чаа-Сабударны көрүп сонуургаарлар. Кутаисиге чедип келгеш, Гогита бодунуң ынак кызы Тебролени дилээш тып чадаан. Ону билир кижилер ында чок болган.

Бир-ле катап ол Ушанги-биле оон садыынга ужуражы бээр. Ушанги Тебролени калайланыр деп тур мен, ол меңээ ынак деп аңаа чугаалаарга, Теброле меңээ өскерилген-дир деп билип алгаш, Гогита Кутаисиден чаныр чоруур деп шиитпирлеп алган. Ынчангаш Сабударда ада-иезинче демир орукка олургаш хаптар. Орукка чоруп ора, оон төрээн сууру оон ырак эвесте, ам демир орук ол суурну эртер деп барганын кады чораан өөрүнге чугаалаар. Оон өөрү демир оруктуң доктаадыр сигналын тыртыптарга, демир орук хенертен доктаап туруптар. Гогита дүже халадаш төрээн сууруче маннап чаныр келир.

Гогита ора ара чоруп олура, сугга дүшкеш, дуңмазынга бээр дээн белээн үреп каапкан, ынчангаш ада-иезиниң бажыңынга чедип келгеш киреринден дидинмейн барган болгаш крыша адаанга хонгаш, эртенинде ада-иезинге-даа көзүлбейн Кутаисиже дедир чоруптар. Гогита демги заводунга катап ажылдап эгелээн. Баштайгы дээрезинде аңаа ажыл берге турган, ынчалза-даа Гогита ол бергелерни ажып эртер дээш үргүлчү оралдажып келген.

Заводка Гогитаның ажылдаанындан бээр хөй эвес үе эткен, ынчалза-даа аныяк оол кады ажылдап турган өөрүнүң аразындан шылгарап үнүп келген. Оон ол бүдүрүлге черинге ынчаар мерген өөрининге адазының ус аргаларын эки шингээдип алганы дузалаан. Оон ат-алдары чүгле заводта эвес, а бүгү Кутаисиде калбарган. Ону солуннарда, радиода үргүлчү мактап, демдеглеп турар апарган.

Бир-ле катап оон ынак кызы Теброле Гогитаны мурнакчы ажылчын деп мактап бижээн солун тып алгаш, ону ада-иезинге база аңаа ынакшын турган Ушангиге көргүзер. Тебролениң иези Элпите уруунуң чогум чүге өөрүп турарын билбээн, ону чемелеп эгелээр. Ынчалза-даа Теброле Гогитаның ажылдап турар заводунче аңаа ужуражы-биле чоруптар. Аңаа олар ужуражы бээрлер.

Гогита заводта комсомолчулар бригадазының удуртукчузу апарган болгаш оон бригадазы удатпаанда шалыпчы апарган. Ол өөрүнүң аразында улуг хүндүткелди алган.

Гогита биле Тебролениң ынакшылы улам күштелген. Олар адак соонда Сабударда артып калган кырган адазы ус Сачинонуң бажыңынче машиналарлыг хап келгеш, кудазын ажыткаш, адазын көжүрүп алгаш Кутаисиже дедир ээп кээрибиле кино доостур.

Сава кылырының ус мастери кырган Сачинонуң өгбелериниң өскен, төрээн черин каап, адак сөөлүнде көшкенин, оон оглу Гогитаның заводта ажылдап турарын көрүкчүлер бо кинодан көөрлер.

А. ЧЫЛБАК-ООЛ.

Израильде Мерфиниң келгени

ТЕЛЬ-АВИВ. (СЭТА). Бөгүн Каттышкан Штаттарның күрүне секретарының оралакчызының оралакчызы Роберт Мерфи Израильге келген. Парлалганың дыңналып турарын ёзугаар алырга, Мерфи Израильдиң премьер-министри-биле болгаш даштыкы херектер министри-биле Израильдиң девискээрин дамчыштыр Иорданияже америк шериглерни агаар-биле чорударының дугайында болгаш оон-даа өске айтырыгларны чугаалажыр.

«Кол Гаам» солуннуң бижээнинден алырга, Мерфиниң Израильге келгени Чоокку Чөөн чүкте англи-америк эжелекчи кампанияга Бен-Гурионнуң чазааның киржип турарының база бир чаа бадыткалы болур.

КОЛХОЗТАРНЫҢ ХУВААШПАС ФОНДУЛАРЫ

(Төнчүзү. Эгези 2—3 арыннарда).

Чижээ, Ростов области колхозтарның хөренгизи-биле өөлүг үеде колхозтар аразының 7 электростанцияларын, 15 электроподстанцияларны, эвээн хөй суггарылга системаларын, 50 ажыг суг хөөлбектерин, 15 туйбу заводтарын, 100 школаларны, 30 эмнелге албан черлерин, 20 ажыг клубтарны туткан. Украинага өөлүг ийи чыл иштинде 450 колхозтар аразының организацияларын, оон иштинде 316 тудуг болгаш 134 тудуг материалдары бүдүрер талазы-биле организациялар тургустунган. Ол организацияларның хуучу кежигүннери кылдыр республиканың 7 мың хире колхозтары кирген. Хуучу кежигүн болуп турар артельдериниң үндүрүп берген хөренгизи-биле дузалаар бүдүрүлгелерни, мастерскаяларны дерип чепсеглээн, 1300 автомашиналарны, 180 көжүп чоруур электростанцияларны, 337 эзилдириг болгаш бетон бүлгакчыларын, 300 пилорамаларны, 24 компрессорларны болгаш өске-даа дериг-херекселдерни садып алган.

Колхозчу өнчүнү бүгү улустуң өнчүзүнүң деңнелинге чедир бедидери дээрге көдээде социалистиг бүдүрүлге харылзааларын бүгү талалыг сайзырангайжыдар дээни ол. Ол болза колхоз бүдүрүлгезин эргелээриниң демократтыг принциптериниң улам ынайгы хөгжүлдезинге, хуваалдаларның хевирлерин өкижидеринге, социалистиг чарышты калбартырынга, колхозчу тараачыннарның социалистиг медерелин бедидеринге бодунуң илерээшкинин тып турар.

Колхозчу өнчүнү бүгү улустуң өнчүзүнче хуулдурарының чорудулгазы хоорай биле көдээниң аразынга экономиктиг харылзааларны күштелдириниң үезинде эртип турар. Колхозтарга техниканы садары бүгү улустуң болгаш колхозчу өнчүнүң аразынга сырый харылзааны быжыглаар, ажылчын ангының болгаш колхозчу тараачыннарның эвилелин быжыглаарынга дузалаар.

Колхоз тургузуушкунунуң бүгү тургузунда Коммунистиг партия болгаш Совет күрүне колхозтарның ниитиниң ажыл-агыйын хөгжүдер, оларның хөй-ниити өнчүзүн быжыглаар дугайында могаг чок сагыш салыышкынын илередип келген болгаш илередип турар. Колхозчу өнчүнү улам ыңай күштелдирери болгаш көдээ ажыл-агый артелин бүгү талалыг хөгжүдери—социализмден коммунизмче чоорту шилчилгениң чугула чүүлдериниң бирээзи болур. МТС-терни эде организастаар талазы-биле партияның төлевилээни хемчеглерни боттандырары болза социалистиг көдээ ажылагыйының бүдүрүкчү күштериниң хөгжүлдезинге улуг базым, коммунизмче орукта колхоз тургузуунуң хөгжүлдезинге чаа үе-чала болур.

С. СДОБНОВ.

(«Политиктиг бот-өөредилгеге дузаламчы» деп журналга парлаттынган чүүлден допчулап алган).

Шехабты Ливанның президентизинге соңгааны

БЕЙРУТ. (СЭТА). Бөгүн парламентиниң онза сессиязына ливан армияның бол командылакчызы генерал Фауд Шехаб Ливанның президентизинге соңгуттурган.

НЕРУНУҢ МЕДЕГЛЕЛИ

ДЕЛИ. (СЭТА). Делиге болган массалыг митингиге Индияның премьер-министри Джавахарлал Неру даштыкы шериглер Ливандан болгаш Иорданиядан үнген турар ужуралуг деп медеглээн. Ындыг хевирлиг эжелекчи чорукту катаптаваас херек деп ол уламчылаан.

Бедик деңнелге хуралды эрттирерин Неру чугула деп медеглээн.

ИРАК РЕСПУБЛИКАНЫ ДЕЛЕГЕЙНИҢ ХӨЙ-ХӨЙ ЧУРТТАРЫ ХҮЛЭЭП КӨРҮП ТУРАР

Даштыкы телеграф агентилелериниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, АКШ-тың, Данияның, Португалияның, Швейцарияның, Ливанның, Норвегияның болгаш Швецияның чазактары Ирак республиканың чазаан хүлээп көргенер.

(СЭТА).

Чурукта: кинодан көргүзүг.

Редактор К. С. ШОЙГУ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ; редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация киллизиниң 3—88, харыысалгалыг секретарының, культура болгаш амыдырал киллизиниң 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый киллистериниң 3—68, чагаа киллизиниң база бухгалтериянның 3—65.

ТС—01011.

Культура эргелелиниң типографиязы.